

**Kehossa
– Sosiaalipedagogiikan päivät 2025**

10.–11.4.2025

Abstraktikirja

**Suomen sosiaalipedagoginen seura ry
Tampereen ammattikorkeakoulu
Legioonateatteri**

Keynote – torstain pääluento

Minna Salami: The Language of the Feminist Body

The Language of the Feminist Body explores the body as a site of profound wisdom and resistance, grounded in feminist philosophy, African cosmologies, and anti-dualist thought. This talk delves into how patriarchal systems have sought to dominate both bodies and the earth, severing their inherent connection to Nature and silencing alternative ways of knowing. Reclaiming the body as a language, it celebrates diverse, embodied experiences while challenging the dualisms that separate mind from body and humanity from nature. Probing into the limitations and possibilities of language, it invites us to imagine a liberated, sustainable future where the body and earth are no longer sites of exploitation but sources of selfhood, expression and transformation.

Käännös:

"The language of the feminist body" (Feministisen kehon kieli) tutkii kehoa syvän viisauden ja vastarinnan paikkana, perustanaan feministinen filosofia, afrikkalaiset todellisuuskäsitykset ja antidualistinen ajattelu. Esitys paneutuu siihen, kuinka patriarkaaliset järjestelmät ovat pyrkineet hallitsemaan niin kehoja kuin maatakin, katkaisseet kehojen ja maan perustavanlaatuisen yhteyden luontoon ja vaientaneet vaihtoehtoiset tietämisen muodot. Palauttamalla huomion kehon kielellisyyteen, esitys juhlistaa moninaisia kehollisia kokemuksia haastaen samalla niitä kahtiajakoja, jotka erottavat mielen kehosta ja ihmiskunnan luonnosta. Tutkimalla syvällisesti kielen rajoja ja mahdollisuuksia esitys kutsuu meidät kuvittelemaan vapautetun ja kestäväen tulevaisuuden, jossa keho ja maa eivät enää ole riiston kohteita vaan itseyden, ilmaisuuden ja muutoksen lähteitä.

Minna Salami

Minna Salami is an author and social critic, and currently senior fellow and research chair at The New Institute. She is the author of *Sensuous Knowledge* ([suom. Aistien viisaus](#)), *Can Feminism Be African?*, and the award-winning *MsAfropolitan* blog.

Minna has presented keynotes at institutions such as the EU and the Singularity University. Her writing features in *The Guardian*, *Project Syndicate*, and *The Philosopher*. She is a Full Member of the Club of Rome, a council member of The Royal Institute of Philosophy, and a board member of The African Feminist Initiative at Pennsylvania State University.

An alumna of Lund University and SOAS University, Minna has lived in Nigeria, Sweden, Spain, and New York, and currently resides between London and Hamburg.

Perjantain dialogi

Raisa Foster & Kardo Shiwan: Dialogi kehollisuudesta yhteyksien vahvistajana

Sosiaalipedagogiikan päivien perjantain pääpuheenvuoro toteutetaan dialogimuotoisena, Paulo Freiren perinteitä seuraten ja kunnioittaen. Dosentti Raisa Foster ja taiteilija Kardo Shiwan asettuivat keskustelemaan kehollisuudesta yhteyksien vahvistajana. Keskustelussa pohdiskellaan esimerkiksi seuraavia teemoja:

Miten taiteen kautta avautuva kehollinen tieto voi auttaa rakentamaan ymmärrystä todellisuudesta? Miten kehollisen tiedon kautta voimme ymmärtää maailmaa kokonaisvaltaisemmin kuin tällä hetkellä?

Mitkä ovat konkreettisia keinoja joilla tukea kehojen dialogia ja kohtaamista? Miten taide ja liike voivat tukea ymmärtämisen avautumista suhteessa itseen ja muihin nykyhetkessä ja tulevaisuudessa, Suomen muuttuessa ja monimuotoistuessa?

Miten kehollisuus liittyy kysymykseen luontosuhteesta?

Miten saamme yhteyden olemassaolomme keholliseen alkuperään? Miten tanssitaiteen ja liikkeen ammattilaiset voivat toimia muutoksen lähettiläinä, jakaen työkaluja joilla vahvistaa ihmisten yhteyttä ympäröivään maailmaan? Miten voimme luoda taiteen kautta tiloja ja puitteita kollektiiviselle keholliselle olemiselle, jakamiselle, huolenpidolle ja kohtaamiselle?

Keskustelua moderoi Itä-Suomen yliopiston sosiaalipedagogiikan yliopistonlehtori Sanna Ryyönen.

Raisa Foster

Dosentti Raisa Foster on tutkija ja monialainen taiteilija, jonka taiteellisen tutkimuksen ytimessä on ihmisen kehollinen maailmasuhde. Foster tarkastelee sosiaalisia ja ekologisia kysymyksiä niin kirjoittamisen, tanssin kuin videotaitteenkin keinoin. Hän on edelläkävijä ekososiaalisen oikeudenmukaisuuden tutkimuksessa ja menetelmien kehittämisessä erityisesti taiteen ja kasvatuksen näkökulmista. Foster on toimittanut kirjat *Art, EcoJustice, and Education* (Routledge, 2019) ja *Kertomuksia kestävästä elämästä* (Into, 2023) sekä julkaissut laajasti kehollisuudesta, taiteesta ja ekososiaalisesta kestävyyydestä. Hän on sosiaalipedagogiikan dosentti Itä-Suomen yliopistossa ja tanssipedagogiikan dosentti Taideyliopistossa. Tällä hetkellä hän työskentelee itsenäisenä taiteilija-tutkijana Koneen Säätiön rahoittamassa Just and Unjust Environmental Wars -hankkeessa (2023–2026). <https://raisafoster.com>

Kardo Shiwan

Kardo Shiwan on palkittu taiteilija, joka työskentelee ohjaajana, koreografina, käsikirjoittajana, näyttelijänä, tanssijana ja kuvaajana eri kokoonpanoissa ja ympäristöissä niin Suomessa kuin ulkomailla. Juuri nyt Kardo on kiinnostunut työskentelystä joka sijoittuu feminismiin, kulttuurintutkimuksen ja ruumiillisuuden välimaastoihin ja risteyskohtiin. <https://www.kardoshiwan.com>

Käytännön työpajat to 10.4. klo 14.00–15.30

1. Maailma kehossa: Planetaarinen osallisuus aistien ja dialogin kautta (H1-23)

Silja Holma, Itä-Suomen yliopisto

Miten ohjattu kehomeditaatio voi avata yhteyksiä itsemme ja planetaarisen kokonaisuuden välillä? Tämä työpaja tarjoaa osallistujille mahdollisuuden tutkia, miten kehollisuus voi toimia väylänä syvemmän planetaarisen osallisuuden ja merkityksellisyyden tunteen rakentamiselle. Lisäksi työpajan päätteeksi esitellään lyhyesti väitöskirjatutkimusta aiheen parissa.

Työpajan aikana tarkastellaan, kuinka voimme kehollisten kokemusten avulla vahvistaa empatian ja osallisuuden tunteita suhteessa maailmaan. Työpajassa on kaksi osaa: ohjattu itsenäisesti toteutettava kehomeditaatio sekä puolistrukturoitu dialogi, jossa osallistujat jakavat kokemuksiaan ja refleктоivat niitä.

Miten kehollisuus voi auttaa meitä tuntemaan yhteyttä planeettaan ja muihin ihmisiin?

Millaisia uusia näkökulmia harjoitus avaa suhteessa itseen ja ympäröivään maailmaan?

Työpaja sopii kaikille, eikä se edellytä aiempaa kokemusta mindfulnessista, meditaatiosta tai dialogimenetelmistä – avoin mieli ja uteliaisuus riittävät.

2. Hardcore punk-runous ja sen käyttäminen kehollisena asiakastyömenetelmänä (B6-34b)

Eero Heinonen

Olen ammatiltani sosionomi (AMK) sekä vannoutunut punk-musiikin suurkuluttaja. Olen kirjoittanut hardcore punk-sanoituksia teini-ikäisestä saakka ja vuosien mittaan olen esittänyt tekemiäni sanoituksia sekä lausumalla että huutamalla niitä eri tilaisuuksissa. Saamani positiivinen palaute on rohkaissut minua rikkomaan raja-aitoja, joten viime aikoina olen pitänyt hardcore punk-runopajoja virkistystoimintana useille sosiaali- ja kulttuurialan järjestöille ja toimijoille.

Hardcore punk-runopajan alussa kerron ensin lyhyesti hardcore punkin synnystä, jonka jälkeen luen muutaman suomalaisen hardcore punk-sanoituksen ääneen. Tämän jälkeen kuuntelemme yhdessä levytetyt versiot näistä kappaleista ja keskustelemme miten eri tavalla kappaleiden sanoitusten lukeminen ääneen resonoi verrattuna siihen, kun kappaleen kuulee levytettynä. Sitten keskustelemme sanoitusten teemoista ja lähdemme työstämään ryhmissä hardcore punk-runoja. Korostan aina, että jo pelkkä ajatusten kanavointi kirjalliseen muotoon on tärkeää, eikä lopputuloksella ole niin suurta merkitystä. Jokainen pienikin runo on jo itsessään taideteos ja sen hetken luomus. Lopuksi rohkaissin osallistujia lukemaan tai huutamaan kirjoittamiaan runoja ääneen, jotta saamme yhdessä kanavoitua kirjoituksen keholliseen muotoon ja kehosta ulos. Jos osallistuja ei syystä tai toisesta uskalla tai halua lukea tai huutaa runoaan, huudan sen hänen luvallaan ääneen. Tämä saa aikaan runon kirjoittajalle tunteen siitä, että hänen juuri kirjoittamansa teksti on konkretisoitunut huutoon ja sitä kautta tullut todelliseksi.

Musiikkikappaleiden sanoitukset voidaan nähdä myös runoina ja lyhyet ja ytimekkäät hardcore punk-sanoitukset ovat tästä oiva esimerkki, sillä niissä ilmenee tietynlaista rytmiikkaa ja loppusointuja, jotka ovat ominaisia tunnusmerkkejä runoille. Runojen kirjoittamisella on todettu olevan monia hyödyllisiä vaikutuksia ja ihmiselle voi olla terapeutista jo pelkästään se, että jostakin runosta voi löytää elementtejä, jotka tuntuvat omakohtaisilta. Kirjoittamisella voidaan päästä myös syvemmälle omiin tunteisiin ja kirjoittamalla omia tunteita auki, niitä voidaan sanoittaa paremmin. Jo pelkkä kirjoittamisprosessi voi olla jollekin merkittävä asia, vaikka runoa ei ikinä kukaan lukisikaan tai näkisikään. Yleensä huutoon ja huutamiseen yhdistetään alkoholi, aggressiivisuus ja väkivaltaisuus, mutta turvallisessa ympäristössä huutaminen voi olla parhaimmillaan hyvin rohkaiseva ja oivaltava kokemus sekä tutkimusmatka omaan kehoon ja sen käyttämiseen.

3. Aikido pedagogisena praksiksena (H1-26)

Timo Nevalainen, Tampereen ammattikorkeakoulu

Jari Kivimäki, Tampereen aikidoseura Nozomi ry

Aikido on moderni japanilaisen kamppailutaidon, eli budōn muoto, jonka nimen voisi suomentaa esim. "harmonisen voiman tieksi". Vaikka aikidon juuret ovatkin japanilaisissa taistelutaidoissa (bujutsu), siinä pyritään väkivallattomuuteen ja kilpailemattomuuteen. Juuri väkivallattomuuden ja kilpailemattomuuden vuoksi aikido sopiikin harjoitusmuotona hyvin erilaisille ihmisryhmille. Suomessa aikidon keskusjärjestö Aikidoliittoon kuuluvia harrastajia on tällä hetkellä n. 2100 n. 70 jäsenseurassa ympäri Suomen (Aikidoliitto.fi). Tampereella aikidoa harrastetaan kahdessa eri seurassa, Nozomissa ja Seigikaissa, joista Nozomin perustamisesta tulee tänä vuonna kuluneeksi 40 vuotta.

Tunnusomaista aikidoharjoitukselle on dojo-etiketti (reiho), johon kuuluvat mm. harjoituksen yhteinen aloitus ja lopetus, kumarrukset harjoitusparille jokaisen harjoitteen alussa ja lopussa, sekä harjoitusparin kiittäminen. Aikidon keskeisiin periaatteisiin kuuluvat harjoituskumppaneiden kunnioittaminen, kaikkien harjoitukseen osallistuvien kanssa harjoittelu, pyrkimys yhteistyöhön ja huolellisuuteen harjoittelussa, sekä harjoitusparin auttaminen harjoittelemaan parhaalla mahdollisella tavalla.

Nämä periaatteet tekevät aikidosta kiinnostavan myös pedagogisena praksiksena. Kemmisiä (2010) mukaillen aikidoa voi ajatella kasvatustoimintana (educational practice) johon liittyy sitä harjoittavien moraalisesti tietoinen, reflektiivinen ja sitoutunut toiminta ja joka muovaa sosiaalista todellisuutta ja olosuhteita (harjoittelijoiden yhteisöissä ja heidän lähipiirissään), sekä ihmisiä ja heidän ajatuksiaan, sitoumuksiaan ja tietoisuuttaan. Aikidoa voisikin ehkä luonnehtia tietynlaiseksi kollektiivisen itsekasvatuksen praksikseksi.

Tarjoamme sosiaalipedagogiikan päiville toiminnallista työpajaa, jossa esittelemme aikidoa lyhyesti pedagogisena praksiksena lajin keskeisten piirteiden ja periaatteiden esittelyn, tutkimuksen ja harjoittelijoiden kokemusten kautta. Tarjoamme osallistujille mahdollisuuden osallistua aikidonomaisiin harjoituksiin joiden kautta tutkimme kehon ja mielen yhteyttä, toisten kohtaamista (onagai shimasu, atari), toisen liikkeen havainnoimista, siihen liittymistä ja sen ohjaamista (mu-subi). Käytännön harjoitukset ovat fyysisesti kevyitä, eivätkä edellytä aiempaa kokemusta. Aikidon harjoittelu perustuu fyysiseen lähikontaktiin, mutta olemme valinneet työpajaan harjoitteita,

joissa kevyt fyysinen kontakti rajoittuu etupäässä käsien ja kyynärvarren alueelle. Osallistujilla on halutessaan mahdollisuus myös havainnoida harjoituksia sivusta.

Työpajan esittelijöinä ja ohjaajina toimivat Timo Nevalainen (Tampereen ammattikorkeakoulu, Tampereen aikidoseura Nozomi ry) ja Jari Kivimäki (Tampereen aikidoseura Nozomi ry)

4. Keholliset kokemukset ekososiaalisena muutosvoimana (H1-25)

Erja Kyllönen, Eeva-Mari Miettinen ja Johanna Vilppola, Traumainformoitu työote (ESR+), Tampereen ammattikorkeakoulu

Viime vuosina Suomessa on vahvistunut keskustelu traumainformoidun työotteen ympärillä. Sosiaalipedagogisesta näkökulmasta olennaista on ymmärtää traumainformoitu työote kriittiseksi lähestymistavaksi, jossa keskeistä on systeemisyyttä. Traumainformoitu työote (ESR+) -hankkeessa hahmotellaan traumainformoidun työotteen ekososiaalista viitekehystä, kurkottaen kohti traumatransformatiivisuutta.

Traumainformoidun työotteen ekososiaalisessa mallissa tunnistetaan sosiaalisten ja ekologisten sekä paikallisten ja globaalien ongelmien yhteenkietoutuneisuutta ja etsitään ratkaisuja kestävämpään elämäntapaan ja palvelujärjestelmään. Kyseenalaistamme dualismia, ja tässä työpajassa haastamme erityisesti mieli–keho ja järki–tunteet -dikotomioita. Kehollisesta erillisyydestä ja yhteydettyyydestä pyritään keholliseen yhteyteen maailman kanssa.

Trauman ytimessä on erillisyyttä itsestämme ja muista. Traumaattisten tapahtumien seurauksena yhteys kehon ja tunteiden väliltä katkeaa, kyky olla tässä hetkessä heikkenee ja näkemys itsestä, toisista ja maailmasta muuttuu negatiiviseksi (Maté & Maté 2022). Vieraantuneisuus omasta aistien välittämästä kekokokemuksesta lisää vieraantuneisuutta myös luonnosta ja ympäristöstämme (Pulkki ym. 2016).

Traumatransformatiivisen toiminnan toteutuminen edellyttää transformatiivista oppimisprosessia ja ymmärryksen muutosprosesseja. Työotteen omaksumisessa korostetaan kokonaisvaltaista oppimista, ja oppimiskokemuksiin tuodaan mukaan tunteet, intuitio ja kehollisuus sekä suhteet muihin oppijoihin.

Työpajassa tarkastellaan kehotietoisuutta, kokemuksellisuutta ja elämyksellisyyttä muutosvoimina ponnistaen liikkeelle aisteista. Aistien avulla on mahdollisia päästä turvalliseen yhteyteen itsen ja ulkomaailman kanssa. Aistien avulla voidaan ruokkia esim. uteliaisuutta, motivaatiota, leikkisyyttä, ja innostuneisuutta.

Työpajan keskiössä on turvan kokemuksen tarkastelu. Kehollisuudella, erityisesti tuntoaistilla on merkittävä vaikutus turvan tunteen ja sen kehittymisen taustalla (mm. Ayres 2018). Keholliseen turvaan liittyvistä tiloista käsin mahdollistuu luonnollisten korjaavien kokemusten tarjoaminen toisillemme: eettisyys, ekologisuus, yhteistoiminnallisuus, luovuus ja ongelmanratkaisu (Kuvajainen & Sarvela 2021).

5. Lähellä - vuorovaikutuksessa oman itsen ja läheisten kanssa (H1-24)

Helinä Juurinen, yhteisöpedagogi, luovien terapioiden peruskoulutus, tki-asiantuntija, Xamk

Saara Vauhkonen, Yhteisöpedagogi (yamk), projektipäällikkö, Xamk

Antti Väisänen, YTM, tki-asiantuntija

Sari Miettinen, KL, lehtori, tki-asiantuntija, Xamk

Hanna Laitinen, KM, Mannerheimin lastensuojeluliitto, Järvi-Suomen piiri, Nuorisotoimien koordinaattori

Nuorten ja vanhempien välisen keskusteluyhteyden heikentyminen näkyy koko maan kouluterveyskyselyissä niin yläkoululaisten kuin toisen asteen opiskelijoidenkin vastauksissa. Vanhempainliiton toteuttaman Vanhempien barometrin tulokset suosittavat kodin ja oppilaitoksen yhteistyön ja vuorovaikutuksen tiivistämistä toisella asteella. Myös oppivelvollisuuden laajentuminen asettaa huoltajille uusia vaateita.

Triangeli-hankeen tavoitteena on nuorten toisen asteen opiskelijoiden läheisiltään saaman ja vastaanottaman tuen lisääminen. Triangeli muodostuu nuorten toisen asteen opiskelijoiden, heidän huoltajiensa ja muiden läheisten sekä oppilaitosten vuorovaikutuskokonaisuudesta. Tavoitteena on rakenteiden uudistaminen siten, että 15–29-vuotiaiden opiskelijoiden läheisiltään saama ja vastaanottama tuki kasvaa.

Triangelissa on lähdetty kehittämään läheisyhteistyötä nuorisotyöllisin menetelmin. Nuorisotyöllisellä työotteella pyritään vahvistamaan toimenpiteiden ja kehittämisen nuorilähtöisyyttä. Hankkeessa on kokeiltu ja pilotoitu erilaisia menetelmiä vuorovaikutuksen parantamiseksi. Menetelmät ovat olleet toiminnallisia, kehollisia ja tunteiden sanoittamiseen tähtääviä. Nuorilähtöisiä menetelmiä tarvitaan erityisesti eniten tukea tarvitsevien nuorten parempaan huomioimiseen.

Työpaja kutsuu osallistujat elämyksellisesti tunnustelemaan omaa kehollisuutta niin ihmisenä kuin ammattilaisena. Läsä oleva, luova ja elävä vuorovaikutus on avain toimivaan yhteistyöhön. Työpajassa kokeillaan ja testataan hankkeen aikana kehiteltyjä menetelmiä. Luvassa on siis kehollinen tuokio poikkitaiteellisin maustein sekä toiminnallisen ja nuorilähtöisen menetelmän kokeilu. Kysytään, millaisen roolin ammattilaisina otamme yhteistyön rakentamisessa - luommeko läheisyyttä vai etäisyyttä, turvaverkkoja vai yksinäistymistä?

6. Ei haukku haavaa tee – minävoimia sosiaalipedagogisesta koiratoiminnasta (B6-34a)

Helena Prepula, Suomen Hoivakoira

Suvi Nikkola

Sosiaalipedagoginen koiratoiminta (SPKT) on tavoitteellista toimintaa koiratyöparin kanssa, jossa lähtökohtana ovat ihmisen omat kokemukset, näkemykset ja luovuus. Toiminta tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden kanssa ja sen tarkoituksena on itsetuntemuksen, tunnetaitojen ja aktiivisen toimijuuden kehittäminen sekä hyvien kokemusten saaminen ryhmässä toimimisesta omana itsenään. Koiratoiminta on toiminnallista sekä kehollista ja se voidaan helposti yhdistää mm. taiteeseen, motorisiin harjoitteisiin sekä erilaisten taitojen oppimiseen.

Työpajan kohtaaminen kutsuu osallistumaan koiran inspiroimaan alkuvoimaiseen piiriin. Tarkastelemme aistilähtöisesti muistoista tai kuvitelmista nousevaa emotionaalisesti koskettavaa, koiran tarjoamaa kokemuksellisuutta yhteisyyden rakentajana. Piirin avulla voidaan ruokkia lempeän luovaa, hetkessä elävää inhimillistä tilaa, josta voi nousta ideoita syvällisempään itsetuntemukseen ja aktiiviseen toimijuuteen.

Työpajassa on kolme osaa: aloitus toiminnan esittelyllä, sitten piirielämys ja lopuksi käymme yhdessä läpi kokemusta kerroksellisesti ja moninäkökulmaisesti, kuljettaen yhteistä hetkeä kohti taustalla odottavaa yksilöllistä arkea.

Työpaja sopii kaikille, jotka ovat kiinnostuneita tunnetyöskentelystä, eläinavusteisuudesta, luovuudesta tai lempeästä läsnäolosta. Erityisesti se puhuttelee eläin- ja luontoyhteydestä voimaa ammentavia. Tule mukaan, jos kaipaat pehmeää pysähtymistä sekä uudenlaista näkökulmaa itseesi ja kohtaamisiin.

Huom. koiraystävä ei tällä kertaa ole fyysisesti paikalla työpajassa.

7. Mikä riittää? – Kestävyyssmurroksen lähestyminen "sisältä käsin" kohtuuskokemuksista keskustelemalla (H1-03)

Rasmus Sihvonen, Itä-Suomen yliopisto

Ihmiset ja muu luonto uhkaavat kulua puhki, kun jatkamme ylityöskentelemistä ja ylikuluttamista. Samaan aikaan kohtaamme jatkuvasti ristiriitaa, kun kulttuuriset kertomukset hyvinvoinnista ja ekokriisin ratkaisemisesta asettavat edellytyksiä enemmän: työtä, tehokkuutta, tuottavuutta, ja kulutusta.

Ekokriisissä ja sen selättämiseen tarvittavissa ratkaisuissa keskitytään usein yhteiskunnan rakenteelliseen tasoon, joka jää pääasiassa abstraktiksi ja välittömän kokemuksemme ulkopuolelle. Tilanne ja muutos voivat tuntua kohtuuttomilta. Voisiko kompleksinen kestäväysmurros palvella meitä paremmin, jos aloitamme "sisäisistä rakenteistamme", keskustelemalla siitä, kuinka olemme elämän nykyisessä kulttuurissamme nykyisten ulkoisten rakenteiden keskellä. Kun ymmär-

rämme kokemuksiamme paremmin, voisiko tämä keskustelu myös samalla saada aikaan kulttuurista muutosta ja toimintaa - muutoksen sisältä käsin, joka vaikuttaa myös yhteiskunnan rakenteisiin?

Tästä näkökulmasta työskentelyn ja kulutuksen kohtuuttomuus herättää kysymyksen siitä, mikä oikeastaan riittää. Mistä löytyy kohtuus kokemuksestamme käsin tarkasteltuna? Voisiko kohtuus tehdä elämästä parempaa ja merkityksellisempää samalla kun hillitsemme kulutustamme? Onko kestävyysmurros oikeastaan kohtuusmurros, ja kuinka saisimme sen aikaan?

Tässä työpajassa osallistujat 1) kuulevat käynnissä olevasta väitöstutkimuksesta, jossa Suomessa asuvien henkilöiden kohtuuskokemuksia tutkitaan rakentavan ryhmäkeskustelun, dialogin, keinoin (15 min), ja 2) saavat tilaisuuden osallistua tällaiseen dialogiin ja reflektoida omia työhön ja kulutukseen liittyviä kohtuuskokemuksiaan yhdessä toisten kanssa (60 min). Lopussa keskustelemme tällaisen dialogin käymisen merkityksestä näinä merkillisinä aikoina, kun jopa demokratia on uhatuna (15 min).

Käytävä dialogi voidaan toteuttaa ns. akvaariokeskusteluna, jossa osallistujat jaetaan sisä- ja ulkoringiin. Tämän myötä työpajaan voi osallistua 16 henkilöä.

Taustalla olevan väitöstutkimuksen viitekehyksenä on John Deweyn kokemusfilosofia, jonka laajaan kokemuskäsitykseen sisältyvät esimerkiksi aistimukset, tunteet, muistot, kuvitelmat sekä järkeellinen pohdinta, jotka kaikki kytkeytyvät kiinteästi osaksi toimintaamme. Kielellisyydestään huolimatta dialogi on hyvin kehollinen ja kokonaisvaltainen kokemus, jossa virittäydymme samanaikaisesti keskustelun aiheeseen ja kanssakeskustelijoiden kokemuksiin.

8. Yhteen kietoutuneet - leikkisä ja liikkeellinen työpaja yhteydestä (H0-06)

Nella Turkki

Kuvittele hetki, jossa sanat eivät riitä, mutta kehosi ymmärtää. Tunnet ryhmän ympärilläsi – hengitysten rytmin, pienet eleet, yhteisen liikkeen synnyttämän tilan. Mitä jos keho voisi avata uusia reittejä yhteyteen ja ymmärrykseen?

Tässä työpajassa tutkimme, miten kehollisuus voi olla silta ihmisten välillä. Harjoittelemme käytännöllisiä, erilaisille ryhmille ja yhteisöille soveltuvia menetelmiä, joissa yhdistyvät tanssi-improvisatio, teatteripedagogiikka ja keholähtöinen reflektio. Työpaja tarjoaa sekä konkreettisia työkaluja että tilan, jossa osallistujat voivat kokeilla ja tarkastella, miten keholliset kohtaamiset vaikuttavat kokemukseen itsestä, toisista ja ympäröivästä maailmasta. Liikkeen kautta tutkimme, miten voimme antaa tilaa yhteenkuuluvuudelle ja moninaisuuden kuuntelulle ja kuinka kehollinen praktiikka voi rakentaa vuorovaikutusta ja syventää yhteisöllisyyttä.

Lähestymme harjoitteita ei-tietämisen tilasta käsin – heittäytyen, uteliaina ja aistien. Työpajassa korostuvat kuuntelu, leikki ja rohkea kokeileminen. Reflektoimme yhdessä, millaisia vaikutuksia jaettu liike ja kehollinen vuorovaikutus tuottavat ryhmän dynamiikassa ja yksilön kokemuksessa.

Työpaja ei vaadi aikaisempaa kokemusta tanssista tai teatterista, ja se soveltuu kaikenlaisille kehoille ja toimintakyvyille. Harjoitteet mukautuvat osallistujien tarpeisiin, ja jokainen voi osallistua itselleen sopivalla tavalla.

Työpajan vetäjä: Nella Turkki on tanssi- ja teatteritaiteilija (TAM & TIO), kouluttaja ja kehotietoisuusvalmentaja, joka on erikoistunut yhteisöjen vahvistamiseen luovien, kehollisten praktiikkojen kautta. Hän työskentelee monenlaisten yhteisöjen parissa kouluista työyhteisöihin luoden praktiikoillaan tilan dialogille, kuuntelulle, yhteyden löytämiselle ja rohkeille avauksille.

9. Mitä ja miten keho kehottaa? - Kehollisia läsnäoloharjoituksia (H0-26)

Virpi Koskela, Legioonateatteri/Metsäteatteri

"Mitä ja miten keho kehottaa" -työpaja esittelee käytännön esimerkein yhteisökouluttaja Virpi Koskelan (FT) työssään teatterintekijänä, ekspressiivisen taideterapian ohjaajana ja läsnäolotutkijana käyttämiä harjoitteita. Työpajassa laskeudutaan omaan kehoon kuunnellen sen kehotuksia ja kokemuksia - ruumiin hiljaista tietoa ja viisautta - erilaisten läsnäoloharjoitteiden avulla. Samalla opetellaan hiljentämään mieltä, havainnoimaan ja kuuntelemaan kehon tuntemuksia sekä rentoutumaan.

Koskela väitteli filosofian tohtoriksi vuonna 2018 LUTtiin läsnäolon kokemusten vaikutuksista innovatiivisuuteen ja luovuuteen (Tapping experiences of presence to connect people and organizational creativity, <https://lutpub.lut.fi/handle/10024/158535>). Tutkimusdatana toimivat Koskelan keräämät satojen suomalaisten henkilökohtaiset, niin työssä kuin vapaa-ajalla tapahtuneet läsnäolon kokemukset. Eri-ikäisten, eri ammattien ja sukupuolia edustavien ihmisten läsnäolon kokemukset olivat pääsääntöisesti kehollisia aistikokemuksia, joilla vaikutti olevan yhteys yksilölliseen kuin yhteisölliseen luovuuteen, kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin ja kestävämpään luontosuhteeseen. "Mitä keho kehottaa" -työpajassa käydään kehollisten, sekä liikkumista että pysähtymistä sisältävien harjoitteiden välissä läpi myös muutamia case-esimerkkejä Koskelan väitöskirjaan liittyen, keskustellaan ja jaetaan kokemuksia."

10. Kolmivaiheinen tarvetyöpaja toiminnan yhteiskehittämisen tukena ja voimaantumisen välineenä (B6-23)

Vili Kinnunen ja Milla Kreft, Diakonissalaitos/D-asema Kannelmäki

Olemme ohjanneet kyseistä työpajaa osallistujillemme osana toiminnan yhteiskehittämisen prosessia. Työpajan tarkoitus on selkeyttää ja tehdä näkyväksi itselleen tarpeitaan, muiden tarpeita, näiden yhteneväisyyksiä sekä omaa roolia muiden tarpeiden täyttämässä. Työpaja tarjoaa mahdollisuuden pysähtyä omien tarpeidensa äärelle ja avaa niiden kautta mahdollisesti uuden, syvällisemmän tavan tarkastella myös toimintaa, jossa on mukana. Työpajan ensimmäisessä vaiheessa tarkastellaan omia tarpeita. Toisessa vaiheessa toiminnan hyödyllisyyttä/merkityksellisyyttä arvioidaan sen perusteella, kuinka hyvin toiminta vastaa yksilöiden sen hetkisiin tarpeisiin. Työpajan viimeisessä vaiheessa osallistujat tarkastelevat omaa rooliaan yhteisössä ja sen toiminnassa. Itsensä näkeminen yhteisön aktiivisena ja merkityksellisenä osana on ollut monelle vaikuttava kokemus, ja

työpajassa syntyneet keskustelut ovat olleet silmiä avaavia ja yllättäviä. Työpajan kehollisuus syntyy tietoisesta läsnäolosta ja kehollisesta fokusoinnista tarpeisiin.

11. Psykologista turvallisuutta kehollisuuden keinoin (B5-27)

Petteri Väkiparta ja Annukka Tapani, KNOT (Kaikki Nuoret Osallisia Tulevaisuuteen) -hanke, TAMK

Mitä psykologinen turvallisuus on ja mistä sen tunnistaa eri yhteisöissä? Miten voimme edistää psykologista turvallisuutta? Työpajassa tarkastellaan psykologisen turvallisuuden käsitettä esimerkiksi ammattilaisten välisessä yhteistyössä, mutta myös muissa yhteisöissä. Työpajassa on kolme osaa: Aluksi kuulet psykologisesta turvallisuudesta, jonka jälkeen teemme luottamusharjoituksen ja työskentelemme luovin ja kehollisin menetelmin edistääksemme psykologista turvallisuutta tässä hetkessä. Työpaja päättyy lyhyeen keholliseen rentoutumishetkeen.

Työpaja sopii kaikille, jotka haluavat saada maistiaisen psykologisesta turvallisuudesta ja sen edistämisestä!

Tutkimustyöryhmät 1: to 10.4. klo 16.00–17.30

Työryhmä 1: Ruumiillinen unelmointi ja feministinen kuvittelu (H1-24)

pj. Sanna Ryytänen

- Annamari Väekäs: Ruumiillinen unelmointi pedagogiikassa
- Aino-Kaisa Koistinen ja Pilvi Porkola: Feministinen kuvittelu ja taiteilijapedagogiikka

Työryhmä 2: Työ ja työllistyminen sosiaalipedagogisina kysymyksinä (H1-26)

pj. Mirka Isopahkala

- Aleksi Isokoski: Työllisyyspalveluiden viranomaisten näkemyksiä maahanmuuttaneiden työllistymisen tukemisesta
- Ninni Juntunen: Työmarkkinakansalaisuus mediassa

Työryhmä 3: Arvokkuuden, merkityksellisyyden ja tulevaisuudenuskon ulottuvuudet (H1-23)

pj. Maija Jones

- Annukka Tapani: Arvokkuuden ja merkityksellisyyden kokemukset hyvän elämän perustana
- Laura Sirviö: Sijoitettuna olleiden nuorten tulevaisuudenusko

Työryhmä 4: Non-formaalin kestävyyskasvatuksen ja nuorisotyön haasteet ja mahdollisuudet (H1-25)

pj. Eeva Mäntylä

- Tiia Kontkanen: Non-formaalin kestävyyskasvatuksen mahdollisuudet ja esteet
- Anne Huotari: 2020-luvun nuorisotyön missio, eetos ja professio nuorten sanoittamana

Työryhmä 1: Ruumiillinen unelmointi ja feministinen kuvittelu (H1-24)

pj. Sanna Ryytänen

- Annamari Väekäs: Ruumiillinen unelmointi pedagogiikassa
- Aino-Kaisa Koistinen ja Pilvi Porkola: Feministinen kuvittelu ja taiteilijapedagogiikka

Ruumiillinen unelmointi pedagogiikassa

Annamari Väekäs (Helsingin yliopisto)

Palautin juuri arviointiin sukupuolentutkimuksen maisteriopintojeni päätteeksi maisterintutkielmani *Dreaming Together: Uncovering the Pedagogy of Creative Feminist Transformative Learning*, jossa tarkastelen ruumiillisuuden, unelmoinnin ja kokemuksellisen oppimisen roolia feministisessä transformatiivisessa pedagogiikassa. Esitykseni perustuu tutkimukseeni, jossa analysoin erästä Diaconissalaitoksen D-asetalla järjestettyä CABLE-oppimisprosessia (Community Action Based Learning for Empowerment) ja sen tuloksena syntyneitä unelmointityöpajaa intersektionaalisesta feministisen pedagogiikan, transformatiivisen oppimisen ja utopioinnin näkökulmista. Prosessi tuotti osallistavan Unelmien puutarha /Garden of Dreams -performanssin, jossa pedagogiikka näyttäytyi elettyinä ja koettuna käytäntönä.

Tutkimuksessani kehitin luovan feministisen transformatiivisen oppimisen pedagogiikan, joka rakentuu viiden keskeisen elementin varaan:

1. Unelmointi – Kyky utopioida, kuvitella toisenlaisia tulevaisuuksia on oppimisen perusta ja kollektiivisen muutosvoiman lähtökohta.
2. Hidastaminen – Ajallinen tila oppimiselle ja reflektiolle sekä vastarinta tuottavuusajattelua vastaan.
3. Luovuus – Tiedon rakentuminen taiteen, ruumiillisuuden ja kokeilun kautta.
4. Dialogi – Yhteisöllinen tiedon luominen ja moniäänisyyden hyväksyminen.
5. Ruumiillinen toimijuus – Oppiminen tapahtuu kehollisesti, yhdessä tekemällä.

Esityksessäni käsittelen sitä, miten nämä viisi elementtiä syntyivät tutkimusprosessissa ja sen käytännön sovelluksissa, kuten unelmointityöpajassa ja Garden of Dreams -performanssissa. Pohdin myös, miten ruumiillinen yhdessä unelmointi pedagogiikassa voi luoda tilaa uusille tavoille rakentaa tietoa, hahmottaa oppimista, toimijuutta ja yhteisöllistä muutosta.

Esitelmä tarjoaa näkökulmia siihen, miten pedagogiikka voi siirtyä abstraktista teoriasta konkreettiseen, ja kuinka kehollisuus, unelmointi ja yhteisöllisyys voivat toimia transformatiivisen oppimisen lähtökohtina. Työskentelen D-asetat Kallio ja Kontula -hankkeessa projektipäällikkönä, joten otteeni yhteisötyöhön on akateemisen kiinnostuksen lisäksi hyvin käytännöllinen.

Feministinen kuvittelu ja taiteilijapedagogiikka

Aino-Kaisa Koistinen ja Pilvi Porkola (Taideyliopiston Tutkimusinstituutti)

Taiteilijapedagogiikka on yksi taidepedagogiikan osa-alue, jossa painotetaan opettajan paikantamista taiteilijana sekä pedagogista tietoa, jonka tausta on taiteen tekemisen praktiikassa ja kokemuksessa. Omissa taiteilijaopettajan praktiikoissamme painottuvat yhteiskunnallinen ajattelu ja feministiset lähestymistavat, erityisesti feministinen kuvittelu. Feministinen kuvittelu osana taiteilijapedagogiikkaa tarkoittaa meille yhteisöllisiä kuvittelun prosesseja ja käytäntöjä, joiden tavoitteena on kehittää ja vahvistaa vaihtoehtoisia ja kriittisiä toiminnan tapoja yhteiskunnallisen muutoksen saavuttamiseksi.

Taiteilijapedagoginen ajattelumme paikantuu vahvasti myös feministiseen pedagogiikkaan, jonka taustalla on tietoisuus sukupuolittuneista valtasuhteista, käsitys tiedon paikantuneisuudesta sekä ymmärrys pedagogiikasta pyrkimyksenä muutokseen (Saarinen et al. 2014). Vastaavasti sosiaalipedagogiikassa tuodaan yhteen yhteiskuntatieteellistä ja pedagogista ajattelua sekä korostetaan teorian ja käytännön vuoropuhelua (Nivala & Ryyänen 2024).

Esitelmässämme pohdimme omien pedagogisten praktiikkojemme kautta, mitä feministinen kuvittelu tuo taiteilijoiden koulutukseen – ja myös laajemmin pedagogiikan kentälle. Avaamme käytäntölähtöisiä, taideperustaisia näkökulmia feministiseen kuvitteluun ja kutsumme yleisöä pohtimaan kanssamme taiteilijapedagogiikan ja sosiaalipedagogiikan yhteneväisyyksiä.

Lähteet:

Nivala, Elina ja Sanna Ryyänen. 2024. Sosiaalipedagogiikka: Kohti inhimillistä yhteiskuntaa ja kestävää elämää. Toinen, uudistettu laitos. [Helsinki]: Gaudeamus.

Saarinen, Jaana, Hanna Ojala ja Tarja Palmu. 2014. Eroja ja vaarallisia suhteita: Keskustelua feministisestä pedagogiikasta. [Helsinki]: Suomen kasvatustieteellinen seura (FERA).

Työryhmä 2: Työ ja työllistyminen sosiaalipedagogisina kysymyksinä (H1-26)

pj. Mirka Isopahkala

- Aleksi Isokoski: Työllisyyspalveluiden viranomaisten näkemyksiä maahanmuuttaneiden työllistymisen tukemisesta
- Ninni Juntunen: Työmarkkinakansalaisuus mediassa

Työllisyyspalveluiden viranomaisten näkemyksiä maahanmuuttaneiden työllistymisen tukemisesta

Aleksi Isokoski (Itä-Suomen yliopisto)

Pro gradu -tutkielmani käsittelee työllisyyspalveluiden viranomaisten näkemyksiä maahanmuuttaneiden työllistämistä. Vuoden 2025 alussa voimaan astuva TE24-uudistus merkitsee suurta muutosta kansallisessa työllisyyspalveluiden järjestämisessä. Uudistuksen myötä työllisyyspalveluiden järjestämisvastuu siirtyy valtiolta kunnille, mikä antaa kunnille entistä enemmän vapautta ja vastuuta palveluiden muotoilussa ja toteuttamisessa. Muutos avaa uusia mahdollisuuksia kehittää työllisyyttä edistäviä palveluita, mutta voi myös tuoda merkittäviä haasteita, erityisesti maahanmuuttaneiden työnhakija-asiakkaiden tarpeisiin vastaamisessa.

Maahanmuuttaneiden työnhakijoiden työmarkkinatilanteesta on tehty paljon tutkimusta sekä Suomessa että kansainvälisesti. Valtakunnallisen työllisyysviraston virkailijoiden näkemyksiä ei kuitenkaan ole juurikaan tutkittu. Itse asiassa en kirjallisuuskatsauksessa löytänyt yhtäkään tutkimusta, jossa tutkimuskohteena olisi ollut työllisyyspalveluiden viranomaiset. Viranomaisten asenteiden tutkimista voidaan pitää tärkeänä, koska heillä on merkittävä rooli maahanmuuttaneiden asiakkaiden työllistymisen ja kotoutumisen polulla.

Tutkimuksen kohteena ovat erityisesti tutkimusaineiston kertomuksissa esitetyt vuorovaikutusta kuvaavat ilmaukset. Tutkin sosiaalipedagogisin keinoin sitä, missä määrin kuvaillusta vuorovaikutuksesta välittyy sopeuttava tai kriittinen ohjaamisen ote. Teoreettisena pohjana toimii kriittisen sosiaalipedagogiikan käsite. Kriittistä työtettä painottavissa sosiaalipedagogisissa teorioissa korostuu ihmisen oman subjektiviteetin vahvistaminen sekä yhteiskunnan rakenteiden kriittinen tarkastelu (Nivala & Rynnänen 2024, s. 78–80). Teoreettisena avainkäsitteenä käytän emansipaation käsitettä, joka tarkoittaa pohjimmiltaan vapautumista kohti täydempää itsemääräämistä ja osallisuutta (Nivala & Rynnänen 2024, s. 176).

Tutkimuksen aineisto koostuu Vantaan työllisyyspalveluiden viranomaisten kertomuksista, jotka on kerätty soveltaen eläytymismenetelmää. Eläytymismenetelmässä aineisto kerätään kahden erillisen kyselylomakkeen avulla, joista vastattava lomake arvotaan tutkimukseen osallistujalle automaattisesti. Kyselylomakkeissa osallistujaa pyydetään kirjoittamaan kertomus asiakastapaamisesta lyhyen kehyskertomuksen perusteella. Kehyskertomuksessa asiakastilanne ja asiakkaan tausta on kuvattu lyhyesti. (Mönkkönen 2021, s. 113–114.) Kyselylomakkeiden kehyskertomukset ovat lähes identtisiä, mutta niissä on varioitu yksittäisiä tekijöitä. Kehyskertomusten variointi on keskeinen elementti eläytymismenetelmässä ja erottaa sen muista tiedonhankinnan menetelmistä

(Eskola 1998, s. 45). Tässä tutkielmassa varioinnin kohteina ovat etnisyys ja sukupuoli. Tutkielmassa tarkastellaan sitä, miten kehyskertomuksen variointi vaikuttaa kertomuksiin ja niissä kuvailtuihin vuorovaikutustekoihin.

Tutkielman tutkimuskysymykset ovat: 1) Millaisia näkemyksiä työllisyyspalveluiden viranomaisilla on maahanmuuttajien työllistämisen tukemisesta? 2) Toteutuuko asiakaskohtaamisia käsittelevissä kertomuksissa sopeuttavat vai kriittiset ohjaamisen menetelmät?

Työmarkkinakansalaisuus mediassa

Ninni Juntunen (Itä-Suomen yliopisto)

Työnteko voidaan nähdä hyvin merkityksellisenä osana yksilön yhteiskuntaan kuulumista. Palkkatyö mahdollistaa monia elämisen välttämättömyyksiä ja sen avulla yksilö voi myös kehittää itseään ja olla vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Sosiaalipedagogiikan pro gradu -tutkielmassani olen tarkastellut, millä tavoin työstä ja työnteosta kirjoitetaan mediassa. Tutkin, millaisia työntekoon liittyviä odotuksia Helsingin Sanomien pääkirjoituksissa neljänä eri vuonna, neljänä eri vuosikymmenä on tunnistettavissa ja millaista työmarkkinakansalaisuutta niissä kuvataan. Lisäksi pyrin tutkimuksessani kiinnittämään huomiota siihen, millaista arvolatausta työn tekemiseen tai työn ulkopuolisuuteen noissa teksteissä liittyy.

Tutkimukseni on sosiaalipedagoginen tutkimus ja sen teoreettisen viitekehyksen muodostamisessa olen hyödyntänyt myös muita yhteiskuntatieteiden alaan kuuluvia tutkimuksia, joissa käsitellään työntekoa ja siihen liittyviä odotuksia. Aineiston analyysin olen toteuttanut diskurssianalyysin keinoin. Keskeiset käsitteet tutkimuksessa ovat työmarkkinakansalaisuus ja työntekijäkansalaisuus, joilla molemmilla kuvataan työnteon ihanteita ja kansalaisiin kohdistuvia odotuksia.

Tekemäni analyysin perusteella tunnistin aineistosta viisi diskurssia: työ on velvollisuus, huoli yksilöstä, työ on yhteiskunnan turva, työ tuo merkitystä elämään sekä ihmiset eivät voi töissä hyvin - diskurssi. Analyysin tulosten perusteella todettakoon, että työmarkkinakansalaisuuteen liitettävät ihanteet ja odotukset ovat selvästi nähtävissä median työtä käsittelevissä kirjoituksissa. Aiemmissa tutkimuksissa on todettu, että palkkatyötä positiivisesti arvottava lataus voi tuottaa paineita, joilla voi olla negatiivisia vaikutuksia yksilöille. Tutkimukseni tulosten perusteella voinee pohtia, olisiko niin mediassa kuin yhteiskunnassa laajemmin tarvetta huomioida muitakin tapoja kiinnittyä yhteiskuntaan kuin palkkatyö.

Työryhmä 3: Arvokkuus, merkityksellisyys ja tulevaisuususko (H1-23)

pj. Maija Jones

- Annukka Tapani: Arvokkuuden ja merkityksellisyyden kokemukset hyvän elämän perustana
- Laura Sirviö: Sijoitettuna olleiden nuorten tulevaisuudenusko

Arvokkuuden ja merkityksellisyyden kokemukset hyvän elämän perustana

Annukka Tapani (Tampereen ammattikorkeakoulu)

Tutkimuksen lähtökohtana ovat arvokkuuden ja merkityksellisuuden pohdinta niin teoreettisesti mutta ennen muuta käytännössä. Suurimman painoarvon saavat noin 1000 Suomessa asuvaa kansalaista, jotka ovat tutkijoille antamissaan kysely- ja haastatteluvastauksissaan pohtineet, mikä saa heidät tuntemaan itsensä arvokkaiksi suomalaisessa yhteiskunnassa, millaiset seikat pitävät pinnalla elämän myrskyissä. Vastaajat pääsevät myös kertomaan, millaiset tilanteet ovat loukanneet heidän arvokkuuttaan. Vastaajia pyydettiin kouluarvosanoin (4-10) arvioimaan, kuinka merkitykselliseksi ja arvokkaaksi he kokevat elämänsä. Avoimilla kysymyksillä vastaajia pyydettiin täsmentämään, minkälaisissa tilanteissa tai asioissa he ovat kokeneet elämänsä merkitykselliseksi ja itsensä arvokkaiksi tai vastavuoroisesti millaisissa tilanteissa he ovat kokeneet arvokkuuttaan loukatun.

Esitys haastaa pohtimaan vallalla olevaa yksilökeskeistä ihmiskuvaa tuottavuutta ja tehokkuutta korostavassa yhteiskunnassa. Usein jo kliseiseltä kuulostava kohtaamisen tärkeys, kuten myös tunne kuulluksi ja nähdyksi tulemisesta, ovat digitalisoituneessa ja vauhdiltaan kiihtyneessä elämänrytmissä edelleen yllättävänkin oleellisia asioita, joiden pitäisi kuulua jokaisen arkipäivään. Ylikävelemiset, tunnutuksen puute ja ohittamisen kokemukset tekevät kipeää ja jättävät pitkät muis-tijäljet. Nähdyn ja kuullun tulemisen ohella kaipaamme ihmisiä ympärillemme ja peräänkuuluttamme aineiston pohjalta yhteisöllisyyden renessanssia, sen merkityksellisyyttä hyvän elämän keskeisenä osatekijänä.

Kokonaisuutena esityksessä pohditaan arvokkuuden ja merkityksellisyyden ulottuvuuksia, jokapäiväisen elämän arvokkuutta ja merkityksellisyyttä sekä arvokkuuden loukkaamisen kokemuksia. Arvokkuutta ja merkityksellisyyttä rakentaviksi tekijöiksi tunnistimme esimerkiksi kannattelevat suhteet ja arvonnannon yhteisössä, loukkaamisen kokemuksia löytyi vaikkapa palvelujärjestelmissä, osattomuuden tai tarpeettomuuden kokemuksina tai tulevaisuuden näkymän ollessa kadoksissa. Tämän perusteella rakennetaan arvokkuutta ja merkityksellisyyttä edistävää yhteiskuntaa: miten voisimme yhteiskuntana edistää kaikkien ihmisten arvokkuuden kokemuksia.

Esitys pohjautuu teokseen: Mönkkönen, K., Tapani, A., & Kokkonen, T. (2023). Arvoa ja arvottomuutta. Arvokkuuden ja merkityksellisyyden kokemukset hyvän elämän perustana. Gaudeamus.

Sijoitettuna olleiden nuorten tulevaisuudenusko

Laura Sirviö

Tutkimuksessa tarkasteltiin sijoitettuna olleiden nuorten tulevaisuudenuskoa Paulo Freiren toivon pedagogiikan näkökulmasta. Tavoitteena oli selvittää, miten sijoitettuna olleiden nuorten kertomuksia voidaan ymmärtää Freiren toivon pedagogiikan avulla ja miltä sijoitettuna olleiden nuorten tulevaisuudenusko näyttää Freiren toivon pedagogiikan valossa katsottuna. Tutkimusaineistona käytettiin nuorten itsensä tuottamia omaelämäkerrallisia tekstejä, jotka on julkaistu lastensuojelua käsittelevissä teoksissa.

Tutkimusaineisto analysoitiin teoriaohjaavalla sisällönanalyysillä, ja analyysin teoreettisena tulokulmana hyödynnettiin Freiren toivon pedagogiikan kolmivaiheista rakennetta. Aineistoa tarkasteltiin siis kolmella eri tasolla; syntymäkodin ja biologisen perheen olosuhteiden, sijoituksen aikana saadun kasvatuksen ja tulevaisuudennäkymien tasolla. Syntymäkodin ja biologisen perheen olosuhteiden osalta näkökulma oli toivottomuuden kokemuksen tavoittamisessa, sijoituksen aikana saadun kasvatuksen osalta puolestaan kasvatuksen toivoa vahvistavassa tai heikentävässä luonteessa, ja tulevaisuudennäkymien osalta taas tulevaisuuteen suuntautuvassa toivossa tai toivottomuudessa.

Tutkimustulosten perusteella voidaan todeta, että nuorten elämää syntymäkodissa ja biologisessa perheessä ovat määrittäneet erityisesti aikuisten päihteiden käyttö, välinpitämättömyys ja väkivalta, mutta esille nousi myös ohjailun, kelvottomuuden tunteen ja emotionaalisen riippuvuuden merkitys osana toivottomuuden kokemusta. Toivon vahvistumisen kannalta ratkaisevaksi tekijäksi osoittautui sijoituksen aikana saadun kasvatuksen toiveikas ja dialoginen luonne, mutta myös teorian ja käytännön yhdistyminen kasvatuksessa nähtiin tärkeäksi. Vastaavasti epäinhimillisuus, dialogin puute, ympärillä olevien ihmisten vaihtuminen ja epätietoisuus heikensivät nuorten toiveikkuutta sijoituksen aikana. Yleisen toiveikkuuden lisäksi tulevaisuuteen suuntautuvasta toivosta kertoivat nuorten ajatukset yhdenvertaisuudesta ja arvokkuudesta, omasta vaikutuskyvystä, historian näkemisestä mahdollisuutena sekä toivon ankkuroimisesta käytäntöön. Toivottomuudesta taas viestivät mielenterveyden haasteet sekä yksityisissä olon ja kelvottomuuden tuntemukset. Myös luottamuspula muihin ihmisiin nousi aineistossa esille toivottomuutta aiheuttavana tekijänä.

Tutkimustulokset osoittavat, ettei kysymys sijoitettuna olleiden nuorten tulevaisuudenuskosta ole yksinkertainen eikä sitä voi palauttaa pelkästään toivoon tai toivottomuuteen. Nuoret näyttäisivät jakautuvan karkeasti niihin, jotka suhtautuvat suhteellisen toiveikkaasti tulevaan ja niihin, joille tulevaisuus ei näyttäydy yhtä valoisana. Varsinaisen kohtalonuskon sijaan tutkimusaineistossa korostuu kuitenkin pikemminkin tietoisuus siitä, miten menneisyys vaikuttaa edelleen nuorten olemukseen vielä tänäkin päivänä. Kyse ei siis välttämättä ole yksinomaan tulevaisuudenuskon puutteesta, vaikka nuoret eivät voikaan tai pyri vaikuttamaan tulevaisuuteen.

Työryhmä 4: Non-formaalin estävyyskasvatuksen ja nuorisotyön haasteet ja mahdollisuudet (H1-25)

pj. Eeva Mäntylä

- Tiia Kontkanen: Non-formaalin kestävyyskasvatuksen mahdollisuudet ja esteet
- Anne Huotari: 2020-luvun nuorisotyön missio, eetos ja professio nuorten sanoittamana

Non-formaalin kestävyyskasvatuksen mahdollisuudet ja esteet

Tiia Kontkanen (Jyväskylän yliopisto)

Aikamme yhteen kietoutuneet viheliäiset sosiaaliset ja ekologiset ongelmat vaativat uudenlaista oppimista ja toimintaa. Uutta oppimista tarvitaan kaikilla yhteiskunnan sektoreilla sekä formaalin oppimisen lisäksi non-formaalin oppimisen piirissä. Esitykseni perustuu väitöstutkimukselleni, jossa tarkastelen non-formaalin oppimisen rajapinnoilla toimivien kouluttajien käsityksiä, toimijuutta ja mahdollisuuksia toteuttaa transformatiivisuuteen tähtäävää kestävyyskasvatusta.

Tarkastelemalla muutokseen laatua ja siihen tähtäävää toimijuutta sekä toimintaympäristön ennakkoehtoja, voidaan paremmin tunnistaa non-formaalin oppimisen kentällä tapahtuvaa kestävyyskasvatusta sekä tukea kouluttajien pedagogista osaamista kohti planetaarista hyvinvointia.

Väitöstyö on osa Sustainability Transformations tohtorinkoulutuspilottia. Vuoden 2025 alussa alkaneessa artikkelimuotoisessa väitöskirjatyössäni tarkastelen seuraavia näkökulmia: 1) Järjestöllisten ympäristökasvattajien kestävyystoimijuus ja käsitykset transformatiivista oppimista mahdollistavasta kestävyyskasvatuksesta, 2) Kestävyyskasvatuksen luovien menetelmien yhteiskehittämistä mahdollistavat ja estävät tekijät, 3) Vapaan sivistystyön kouluttajien kestävyystoimijuus ja käsitykset transformatiivista oppimista mahdollistavasta kestävyyskasvatuksesta.

Väitöskirjan pohjana toimivat posthumanistiset kasvatustieteelliset teoriat, erityisesti ekososiaalisen sivistyksen, planetaarisen hyvinvoinnin pedagogiikan ja planetaarisen sosiaalipedagogiikan teoriat. Teoriat korostavat muutoksen tarvetta ajattelun lisäksi arvojen, emootioiden ja erityisesti toiminnan tasoilla, minkä tulisi suuntautua koko planeetan hyvinvointiin.

Kestävyyskasvatus kiinnostaa ja sitä toteutetaan monissa non-formaalin oppimisen paikoissa, kuten järjestöissä ja vapaassa sivistystyössä. Kouluttajien käsityksiä siitä, millaiseen planetaariseen muutokseen koulutustoiminnalla tulisi tähdätä, tarkastellaan transformatiivisen oppimisen valossa. Käsitykset transformaatiosta vuorovaikuttavat siihen, millaiseksi heidän toimijuutensa kestävyyskasvattajina muodostuu. Tämän lisäksi toimijuuteen vaikuttavat ympäröivät olosuhteet ja näitä ennakkoehtojen mahdollisuuksia ja esteitä tarkastellaan käytäntöarkkitehtuuriteorian avulla.

Ensimmäinen ja toinen tutkimuskysymys toteutetaan tarkastelemalla CREA+BIRD-hankkeeseen osallistuvien toimijoiden käsityksiä ja kokemuksia heidän osallistuessaan kestävyyskasvatuksen menetelmien yhteiskehittämisen prosessiin. Aineistonkeruu toteutetaan luovilla eläytymismenetelmiin pohjautuvilla työpajatyöskentelyillä hanketapaamisessa Sloveniassa syyskuussa 2025. Hankkeessa on mukana toimijoita Suomesta, Italiasta, Sloveniasta ja Romaniasta.

Kolmas tutkimuskysymys on osa Planetaarisuus vapaan sivistystyön opetukseen ja arkeen-koulutusta. Aineisto kerätään joulukuussa 2025 vapaan sivistystyö opettajille pidettävässä tulevaisuusperintöverstas työpajassa. Työpajan suunnittelu on vielä kesken, mutta aineistonkeruu toteutetaan yhteistyössä työpajan kehittäjien kanssa. Aineistoanalyysit toteutetaan laadullisena sisälönanalyysinä.

Tutkimustyöni on vielä alussa ja sisältää monia avoimia kysymyksiä, mutta mielelläni jaan tutkimusmatkaani muiden kiinnostuneiden kanssa.

2020-luvun nuorisotyön missio, eetos ja professio nuorten sanoittamana

Anne Huotari, Tampereen yliopisto

Tarkastelen väitöstutkimuksessani 2020-luvun nuoruutta ja nuorisotyötä vuosina 2003-2007 syntyneiden nuoriso- ja yhteisöohjaajaopiskelijoiden (n=30) kanssa. Kanssatutkijat tuottivat osallistavassa toimintatutkimusprosessissa podcast-aineiston, jossa he keskustelivat yhdessä ja valitsemiensa asiantuntijavieraiden kanssa mm. nuorisotyön haasteista, mielenterveydestä, katujen-geistä, väkivallasta ja rikollisuudesta, sukupuolesta ja seksuaalisuudesta, todellisuuden digitaalisesta rakentumisesta, neurokirjosta, päihteistä, kaverisuhteista ja ihmissuhdetaidoista, sosiaalisesta tuesta sekä lastensuojelusta.

Väitöskirjassani lähestytään nuorisotyötä nuorten silmin. Millaisia merkityksiä 2020-luvun nuoret antoivat nuorisotyölle? Miksi nuorisotyötä tehdään, kuka sitä tekee ja miten? Vertailin nuorten ajatuksia nuorisotyön kansainväliseen ja kansalliseen keskusteluun. Miten ja miksi nuorisotyötä tehtäisiin, jos nuoret alan opiskelijat saisivat päättää? Ketkä kaikki ovat kanssatutkijoiden mielestä nuorisotyöntekijöitä ja miten heidän tulisi toimia nuoria kohdatessaan?

Podcast-prosessissa heijastui Paulo Freiren pedagogiikka: dialogisuus, nuorisotyön todellisuuden analyysi, kriittisen tietoisuuden herääminen, voimaantuminen ja toivon; utopian sanoittaminen. Kanssatutkijat eivät pyrkineet pelkästään avaamaan keskustelua 2020-luvun nuoruudesta ja nuorisotyöstä, vaan vaikuttamaan siihen sosiaalisen median avulla. Kanssatutkijoiden mukaan nuoret tarvitsivat tukea kamppaillessaan yhteiskunnan polarisoitumista, sosiaalista segregatiota, homo- ja transfobiaa, addiktioita, stigmatisoitumista, väkivallan ja rikollisuuden ihannoimista, jatkuvaa maskaamista, ghostatuksi tulemistä ja yksinäisyyttä vastaan. Samalla, kun nuoret keskustelivat nuorisotyön todellisuudesta, he rakensivat omaa minuuttaan ja ammatti-identiteettiään.

Kanssatutkijat kokivat, että nuorisotyössä tulisi keskittyä nuorten kohtaamiseen. Nuorisotyöntekijän ei tulisi pelätä nuorten ongelmia tai ulkoistaa niitä lastensuojelulle tai nuorisopsykiatrialle. Kanssatutkijat kertoivat, että kohdatessaan arkipäiväisiä vastoinkäymisiä, kuten ahdistusta, masennusta, yksinäisyyttä, ulkonäkö- ja suorituspainetta, neurokirjon pulmia ja ihmissuhdeongelmia nuoret kokivat olevansa vääränlaisia, jos he eivät vain pyrkineet maskaamaan, että kaikki oli hyvin. Yksilötason haasteet kertoivat laajemmin yhteiskunnallisista ongelmista sekä nuorisotyön neoliberaalisesta pohjavireestä.

Kanssatutkijat näkivät, että nuorisotyön pitäisi olla kaikkien nuorten kanssa työtä tekevien näkökulmasta nuorten rinnalla kulkemista ja sosiaalista tukemista. Samalla, kun nuorisotyö nähtiin monipuolisesti nuorisotiloilla, kouluissa, kauppakeskuksissa, verkossa, kadulla, järjestöissä, leireillä,

terapiassa, nuorisovastaanotolla, lastensuojelun laitos- tai jälkihuollossa, kouluterveydenhoitajalla tai -kuraattorilla tapahtuvina kohtaamisina, nuo kohtaamiset koettiin riittämättöminä. Vain harvat aikuiset ymmärsivät mitä nuorten maailmassa tapahtui ja millaista tukea he todellisuudessa tarvitsivat.

Avainsanat: toimintatutkimus, kanssatutkimus, nuorisotutkimus, nuorisotyön tutkimus, nuorisotyön missio, nuorisotyön eetos, nuorisotyön professio, podcast tutkimusaineistona.

Tutkimustyöryhmät 2: pe 11.4. klo 10.00–12.00

Työryhmä 5: Liike, kehollisuus, kosketus (H1-03)

pj. Erja Anttonen

- Katja Hiltunen: Liike ja materia yläkoulun oppilaiden arjessa
- Pauli Rauramo & Susanna Tervaniemi: "Kosketus itsessään kaiketi arvoton?" – Sosiaalialan ammattilaisten käsityksiä kosketuksesta vuorovaikutteisena suhdetyönä
- Nella Turkki: Juurtuen yhteiseen maaperään – tanssi yhteyden praktiikkana

Työryhmä 6: Transformatiivinen oppiminen ekokriisin aikana (H1-23)

pj. Elina Nivala

- Taina de Carvalho: Beyond theory. Arts-based practices and cultural ethos for transformative eco-social learning
- Paula Ahola: "Nyt, nyt, nyt!" – nuorten toimijuus, ekokriisi ja tiivistyvä aika
- Markku Kinnunen: Systeminen ja transformatiivinen oppiminen

Työryhmä 7: Dialogi ja hiljaisuus yhteiskunnallisten aiheiden käsittelyssä (H1-24)

pj. Veera Korhonen

- Riikka Suhonen: Hiljaisuuksia ja avautumisia dialogiseen suhteeseen: opiskelijoiden kokemuksia yhteiskunnallisten aiheiden käsittelystä ammatillisessa koulutuksessa
- Liisa Lumijärvi: Dialogisten kokemusmaisemien yhdessä eläminen varhaiskasvatuksessa
- Maija Jones: Dialogi valkoisissa tiloissa. Nuorten neuvottelut subjektipositioista rasismia käsittelevissä pedagogisissa keskusteluissa

Työryhmä 8: Toisintekeminen ja toisintietäminen (H1-25)

pj. Saija Salonen

- Venla Järvensivu: Omaan tahtiin vai taipuen? Keholliset toistot valkonormatiivisuutta tuottamassa ja purkamassa
- Heta Mulari: Osallistuvan etnografian kehollisuus sirkustutkimuksessa
- Sanna Ryyänen: Nykynukketeatteri toisin katsomisen ja toisin tekemisen virittäjänä

Työryhmä 5: Liike, kehollisuus, kosketus (H1-03)

pj. Erja Anttonen

- Katja Hiltunen: Liike ja materia yläkoulun oppilaiden arjessa
- Pauli Rauramo & Susanna Tervaniemi: "Kosketus itsessään kaiketi arvoton?" – Sosiaalialan ammattilaisten käsityksiä kosketuksesta vuorovaikutteisena suhdetyönä
- Nella Turkki: Juurtuen yhteiseen maaperään – tanssi yhteyden praktiikkana

Liike ja materia yläkoulun oppilaiden arjessa

Katja Hiltunen (Itä-Suomen yliopisto)

Tämä esitelmä pohjautuu sosiologian väitöskirjaani kehon, liikkeen ja materian yhteismuotoutumisesta suomalaisessa yläkoulussa. Tarkastelen kouluetnografisessa väitöskirjassani painotetun opetuksen ja yleisopetuksen yhdeksännen luokan oppilaiden kehollisuutta koulun arjessa. Painotetun ryhmän oppilaat valikoituvat soveltuvuuskokeen kautta ja opiskelevat koulun tarjoamaa painotettua ainetta laajemmin kuin yleisopetuksen oppilaat. Analyysini keskittyy erityisesti tilan ja liikkeen lomittumiseen. Tutkimuksen läpi kulkee Deleuzin ja Guattarin virtaus-käsite, jota käsittelen uusmaterialismin teoreettisessa kehyksessä. Liikkeen analyysissä käytän tanssin tutkimuksen keinoja, joiden avulla teen oppilaiden liikkeen laatua ja kerrostumia näkyväksi. Tanssin tutkimuksen keinoin pureudun siihen, miten kehon, materian ja liikkeen avulla luodaan uusia tiloja koulun sisällä, ja millainen liike on mahdollista kullekin oppilasryhmälle. Liikettä ohjaavat paitsi virallinen koulu myös epäviralliset käytännöt, ja fyysinen koulu ja sen esineet. Tutkimusmateriaalin valossa näyttää siltä, että painotetun opetuksen ryhmien erityisasema "luotettavina" ja "lahjakkaina" oppilaina antaa heille enemmän vapauksia liikkeen suhteen: oppilaiden kanssa uskalletaan kokeilla uusia lähestymistapoja tunneilla, ja heille tarjotaan enemmän mahdollisuuksia liikkua paitsi koulun sisällä myös koulun ulkopuolelle suuntautuvilla retkillä. Painotetun opetuksen ja yleisopetuksen ryhmien välillä syntyy "he ja me" -ajattelua, joka kuuluu sekä opettajien että oppilaiden puheissa. Ja se näkyy myös koulun koreografioissa: painotetun opetuksen "oudot hikarit" tanssivat eri tanssia kuin yleisopetuksen "tavalliset" oppilaat. Luomme siis kouluja, joissa eri oppilasryhmien kokemukset eroavat sekä sisällöltään että keholliselta kokemukseltaan.

"Kosketus itsessään kaiketi arvoton?" - Sosiaalialan ammattilaisten käsityksiä kosketuksesta vuorovaikutteisena suhdetyönä

Pauli Rauramo & Susanna Tervaniemi

Käytätkö kosketusta työssäsi? Jos käytät, miksi? Oletko pysähtynyt puhumaan aiheesta työyhteisössäsi? Onko työpaikalla näkemyksiä kosketuksen käyttämisestä?

Onko kosketus katoava luonnonvara alamme ammattilaisten käsissä ja perustuuko sen käyttö lähinnä jokaisen työntekijän omaan kosketushistoriaan ja mielenkiintoon kehittää oma kosketusrepertuaariaan yhteisen ammatillisen kaikupohjan puuttuessa?

Esitelmämme on keskustelunavaus sosiaalialan ammattilaisten näkemyksistä, jotka keräsimme osana opinnäytetyötämme (sosionomi AMK 2024). Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, miten ammatillinen kosketus näyttäytyy sosiaalialalla aikuisten parissa tehtävässä kohtaamistyössä hoitotyön ulkopuolella. Kiinnostuksemme oli kosketus vuorovaikutuksen ja yhteyksien rakentajana.

Tavoitteenamme oli tiedon lisäämisen ohella herätellä keskustelua kosketuksesta ja sen merkityksestä sosiaalialalla sekä yhteiskunnassamme yleensä. Olemme sitä mieltä, että koskettamisesta tulisi puhua enemmän sosiaalialalla. Koskettamisen positiivisia vaikutuksia ei ole riittävästi huomioitu, ja koskettamiseen liittyvissä käytännöissä, asenteissa ja toteutustavoissa on merkittävää vaihtelua. Lisäksi koskettamisen riskit tunnistetaan paremmin kuin sen tuomat hyödyt. Kosketuskulttuuri ja ammatillinen kosketus on moniulotteinen ja monelle hyvin henkilökohtainen piilottaen erinäisiä normeja ja tabuja.

Ammattilaisina olemme tärkeässä asemassa vaikuttamassa nyt ja tulevaisuudessa, millaista kosketuskulttuuria siirrämme eteenpäin. Meidän tulee olla tietoisia kosketuskulttuurista eli kosketukseen liitetystä merkityksistä, uskomuksista ja arvoista sekä niihin vaikuttavista aikakauden ja kulttuurisen ympäristön tekijöistä mm. ideologiat, politiikka ja sosiaaliset olosuhteet. Luomme koko ajan vuorovaikutuksen kautta kohtaamisissa uutta tapa-, ja tunnekulttuuria ja ammatillinen kosketus on tiukasti sidoksissa kosketusnormeihin.

Yhdymme opinnäytetyömme pohjalta ehdottomasti Kinnusen ym. (2019) ajatuksiin koskettamisesta tärkeänä taitona, jonka mahdollisuuksia voisi hyödyntää jatkossa laajemmin työkaluna parantamassa työn laatua. Toivomme, että ammattilaisten keskuudessa ja etenkin työpaikoilla rikottaisiin kosketusta tabuna ja mahdollistettaisiin tulevaisuudessakin inhimillisyyteen perustuvaa koskettavaa sosiaalityötä.

Tahdomme tällä esitelmällä herättää keskustelua kosketuskäytännöistä, suunnata katseita kohti jokaisen omaa mutta myös yhteistä jaettua kosketushistoriaa ja kosketuskulttuuria sekä muistuttaa koskettamisen hyödyistä ajassa, jossa tunnumme ajautuvan toisistamme etäämmälle.

Juurtuen yhteiseen maaperään – tanssi yhteyden praktiikkana

Nella Turkki

Tässä esityksessä hahmottelen ideointivaiheessa olevan väitöstutkimukseni lähtökohtia. Avaan kolme keskeistä näkökulmaa siihen, miten tanssi voi juurruttaa yksilöä: a) omaan tarinaan, b) aikaan ja paikkaan sekä c) ympäröivään maailmaan. Olen työskennellyt monimuotoisten ryhmien kanssa Suomessa ja Saksassa ja käyttänyt tanssia voimakkaana välineenä "jään murtamiseen" lukuisissa kohtaamisissa. Yhdessä erilaisten yhteisöjen kanssa luodut esitykset ovat avanneet herkkiä ja rohkeita keskustelun tiloja, joissa osallistujat ovat päässeet tutkimaan omaa tarinaansa ja näkökulmiaan. Nämä yhteiset prosessit ovat luoneet syvää kuuntelua eri taustoista tulevien ihmis-

ten välillä ja vahvistaneet kokemuksia yhteyden löytämisestä, merkityksellisyydestä ja kuulumisesta (Turkki, 2022, Foster & Turkki 2023). Olen havainnoinut, miten ohjaamissani liikeimprovisation ja tanssin sessioissa ilmapiiri muuttuu lempeäksi ja vastaanottavaksi – jää sulaa usein solisten, ja ihmisten välille syntyy tilaa olla oma itsensä. Olen myös usein pohtinut: miksi tällaista ei tehdä kaikkialla – työpaikoilla, kouluissa, kaikissa sosiaalisissa tiloissa?

Tanssista puhutaan yhä liian usein vain teknisenä taitolajina, joka vaatii tietyntylaisia fyysisiä ominaisuuksia tai ennalta määriteltäviä osaamista (ks. Foster & Turkki, 2023). Tällainen lähestymistapa kuitenkin helposti ohittaa tanssin suuren potentiaalin: tehdä yhteyksiä näkyviksi – kehojen, tarinoiden ja ekosysteemien välillä. Projekteissani olen huomannut, miten tanssi voi tarjota kehollisen ja luovan tavan lähestyä monimutkaisiakin sosiaalisia ja ekologisia ilmiöitä – kuten ilmastotunteita, surua tai vieraantumista (Turkki 2021, Foster & Turkki 2023, Turkki & Lehtinen 2020). Ekososiaalisuuden oikeudenmukaisuuteen pohjautuvien ajattelutapojen innoittamana näen yhteisöllisen tanssin keinona rakentaa uudelleen ihmisten välistä ja ihmisen ja muun elämän välistä suhdetta – palauttaen kokemuksen ekologisesta yhteydestä ja rinnakkaiselosta.

Uskon, että improvisaatioon, omaelämäkerralliseen liikkeeseen ja keholliseen dialogiin perustuva tanssityöskentely voi olla keskeinen väline kestävien yhteisöjen rakentamisessa ekologisten ja sosiaalisten kriisien keskellä. Väitöstutkimuksessani haluan jäsentää näitä muotoaan hakevia ajatuksia ja päästä keskustelemaan niistä muiden sosiaalipedagogiikasta, ekososiaalisuudesta ja osallistavasta taiteesta inspiroituneiden tutkijoiden kanssa. Olen vakuuttunut siitä, että tanssia koskevat vanhentuneet ja jäykät käsitykset on aika murtaa. Tanssi on viihtävä rohkeasti osaksi ihmisten arkea – ei vain esteettisenä esityksinä, vaan jaettuna, elävänä ja muuntavana praktiikkana.

Lähteet:

Foster, Raisa & Turkki, Nella. (2023). "EcoJustice Approach to Dance Education. *Journal of Dance Education*, 23(2), 91–101. <https://doi.org/10.1080/15290824.2021.1906430>

Turkki, Nella. (2022): Ilmaan kietoutuneet: Ryhmälähtöinen tanssiteos avaamassa ymmärrystä yksilön yhteydestä ilmastoon. *Sosiaalipedagogiikka*, 23(1), 85–96. <https://doi.org/10.30675/sa.109417>

Turkki, Nella & Lehtonen, Anna (2020): In the air - Moving through climate emotions. *DRAMA-lehti*. Volume 57. Nro 2. Pages 20-25.

Työryhmä 6: Transformatiivinen oppiminen ekokriisin aikana (H1-23)

pj. Elina Nivala

- Paula Ahola: "Nyt, nyt, nyt!" – nuorten toimijuus, ekokriisi ja tiivistyvä aika
- Taina de Carvalho: Beyond theory. Arts-based practices and cultural ethos for transformative eco-social learning
- Markku Kinnunen: Systeeminen ja transformatiivinen oppiminen

"Nyt, nyt, nyt!" - nuorten toimijuus, ekokriisi ja tiivistyvä aika

Paula Ahola (Helsingin yliopisto)

Tämä väitöskirjatutkimukseeni pohjaava esitys tuo keskusteltavaksi, kuulosteltavaksi ja kenties kehosteltavaksikin kysymyksen nuorista, toimijuudesta, ekokriisin tiivistyvästä ajasta – ja historiallisesta tehtävästä.

Nuorten ilmasto- ja ympäristöaktiivisuus on yksi aikamme laajamittaisimmista kansalaisyhteiskunnan ilmiöistä. Tässä tekeillä olevaan artikkeliin (Ahola, Rajala & Stetsenko, tulossa) pohjautuvassa esityksessä ilmasto- ja ympäristöasioissa aktiiviset nuoret ymmärretään transformatiivisina toimijoina, joille suhde alati kiihtyvään ekokriisiin rakentuu velvollisuuseettisen historiallisen tehtävän kautta: "En mä koe et mulla ois mitään muita mahdollisuuksia, tai vaihtoehtoja, et en mä todellakaan tekis tätä jos ei ois pakko" (haastateltava nuori).

Esityksessä kysytään ja pohditaan muun muassa seuraavanlaisesti:

Millaisia temporaalisia eli aikaan tai ajallisuuteen liittyviä kurkotuksia voimme tehdä liittyen nuorten toimijuuteen käsillämme olevassa, tiivistyvässä ajassa? Millaista toimijuutta versoa ekokriisin keikahduspisteissä ja viimeisen mahdollisuuden vuosikymmenessä (IPCC 2023), hauraassa hetkessä (Our fragile moment, Mann 2023) - kun yhtäältä ei ole liian myöhäistä (Not too late, Solnit 2023) ja toisaalta kenties jo on (Too late to awaken - what lies ahead when there is no future!, Zizek 2023)?

Beyond theory. Arts-based practices and cultural ethos for transformative eco-social learning

Taina de Carvalho (Itä-Suomen yliopisto)

While the global eco-social crisis is widely acknowledged, finding effective solutions to address it remains challenging due to deeply rooted cultural and social systems that shape behavior and ways of existing. Transformative strategies that extend beyond traditional cognitive learning methods are essential; however, aligning these strategies with learners' lived realities can be difficult, affecting the potential for meaningful change.

This presentation examines how the arts can facilitate transformative eco-social learning toward planetary citizenship. Building on an article currently under review as part of my doctoral research, it explores how the arts, within the framework of expressive arts therapy, can drive personal and

social transformation and be scaled beyond therapeutic contexts to broader settings, such as education and communities.

Drawing on interdisciplinary literature, this presentation argues that engaging individuals on emotional, aesthetic, and embodied levels provides a distinct pathway for transformation. Furthermore, this transformative potential relies on cultivating a specific cultural ethos, which encompasses a phenomenological perspective, an awareness of interconnectedness, and the creation of enabling conditions.

By integrating these insights into social pedagogy and transformative learning fields, this presentation highlights the role of the arts and the cultivation of a cultural ethos in fostering meaningful change. Further research is needed to explore how shifts in cultural ethos influence individuals and how the arts can shape this transformation.

Systeeminen ja transformatiivinen oppiminen

Markku Kinnunen (Itä-Suomen yliopisto)

Pro gradu -tutkielman tavoitteena oli selvittää 1) millaista systeeminen ja transformatiivinen oppiminen voisi olla, 2) millaiselle filosofialle sen tulisi perustua ja 3) kuinka sellaista pedagogiikkaa voidaan saattaa käytäntöön. Teoreettisina viitekehyksinä käytettiin John Kaniaan ym. (2018) systeemisen muutoksen kolmitasoisista mallia, joka koostuu rakenteellisista, relationaalisista ja mentaalisista muutoksista, sekä Stephen Sterlingin (2003) oppimisen kolmea tasoa: kognitiivinen, metakognitiivinen ja transformatiivinen. Ajattelun kehitystä havainnollistettiin Eeva Kallion (2016) jäsenyyksen pohjalta, ja näitä luettiin transformatiivisen oppimisen teorian (Laininen 2018) ja planetaarisen sosiaalipedagogiikan (Salonen ym. 2023) muodostamien linssien läpi.

Tutkimus toteutettiin kaksivaiheisesti. Ensimmäisessä puolistrukturoidussa teemahaastattelussa haastateltiin neljää asiantuntijaa, jotka määrittivät käsitteet 'systeeminen', 'transformatiivinen' ja 'systeeminen ja transformatiivinen oppiminen'. Tämän jälkeen heille esitettiin 10 kysymystä. Heistä kutakin pyydettiin tarkastelemaan aihetta eri perspektiivistä: yksilö-, ryhmä-, organisaatio- ja yhteiskunnallisella tasolla. Haastattelujen pohjalta kertyi 106 sivua litteroitua tekstiä, jota käytettiin Delfoi-asiantuntijapaneelin kysymysten pohjana.

Delfoi-paneelin perusideana on, että asiantuntijat voivat anonymisti oppia yhdessä mielenkiintoisesta ilmiöstä. Ensimmäisellä kierroksella kukin vastasi kysymyksiin oman näkökulmansa mukaisesti, ja myöhemmin vastaukset avattiin muiden kommentoitaviksi. Prosessin aikana panelistit voivat korjata ja tarkentaa vastauksiaan. Tutkimusympäristöksi valikoitui peruskoulu sen laajan yhteiskunnallisen vaikutuksen vuoksi. Delfoi-paneelin otsikoksi muodostui 'Systeeminen ja transformatiivinen oppiminen opettajanhuoneessa vuonna 2035'. Paneelissa esitettiin 8 tulevaisuuteen sijoittuvaa väitettä siitä, millaista oppiminen on vuoden 2035 peruskoulun opettajanhuoneessa. Ensimmäisen kierroksen jälkeen vastaukset analysoitiin ja niiden pohjalta laadittiin kahdeksan uutta kysymystä seuraavalle kierrokselle, jossa painotettiin enemmän työyhteisön jäsenten oppimista. Paneelikierroksia oli kaksi, joista kertyi yhteensä noin 130 sivua analysoitavaa aineistoa. (Lisää Delfoi-menetelmästä: [Osmo Kuusi: Delfoi-metodi – METODIX](#))

Tutkimuksen analysointi on käynnissä, ja alustavissa tuloksissa nousee esiin mm. dialogisen ja yhteisöllisen oppimisen merkityksiä, joihin sosiaalipedagogiikalla on nyt ja erityisesti tulevaisuudessa paljon annettavaa.

Työryhmä 7: Dialogi ja hiljaisuus yhteiskunnallisten aiheiden käsittelyssä (H1-24)

pj. Veera Korhonen

- Riikka Suhonen: Hiljaisuuksia ja avautumisia dialogiseen suhteeseen: opiskelijoiden kokemuksia yhteiskunnallisten aiheiden käsittelystä ammatillisessa koulutuksessa
- Liisa Lumijärvi: Dialogisten kokemusmaisemien yhdessä eläminen varhaiskasvatuksessa
- Maija Jones: Dialogi valkoisissa tiloissa. Nuorten neuvottelut subjektipositioista rasismia käsittelevissä pedagogisissa keskusteluissa

Hiljaisuuksia ja avautumisia dialogiseen suhteeseen: opiskelijoiden kokemuksia yhteiskunnallisten aiheiden käsittelystä ammatillisessa koulutuksessa

Riikka Suhonen (Helsingin yliopisto)

Esitykseni käsittelee hiljaisuuksia erityisesti yhteiskunnallisten aiheiden käsittelyn yhteydessä ammatillisessa koulutuksessa. Teoreettinen viitekehyseni rakentuu Freiren käsitteille dialogisesta suhteesta ja kriittisestä tietoisuudesta sekä tutkimuksiin kiistanalaisten aiheiden opetuksesta ja opettajien vastahakoisuudesta hankalien, tunteita ja mielipiteitä jakavien aiheiden käsittelyyn. Kiistanalaisia yhteiskunnallisia aiheita käsitellään opetuksessa usein keskustelun kautta. Esitetty perustelu on se, että toimiva demokratia vaatii rakentavaa, kaikki mukaan osallistavaa keskustelua yhteiskunnallisista aiheista. Rakentava keskustelu taas edellyttää perusteltua, kriittisesti arvioitua tietopohjaa keskustelun kohteena olevasta aihepiiristä sekä erilaisia vuorovaikutustaitoja, kykyä kuunnella muita, sovitella ja tulla toimeen myös ristiriitaisten näkemysten kanssa.

Hiljaisuuksia kasvatuksessa käsittelevässä tutkimuksessa on esitetty, että hiljaisuus ja puhe eivät ole vastakohtia, vaan muodostavat jatkumon (Li, 2001). Hiljaisuus voi olla tahatonta tai tarkoituksellista. Opiskelijat voivat hiljaisuudella ilmaista vastustusta opetustilanteelle, tiedon puutetta käsiteltävänä olevasta aiheesta, tai häpeää omasta puheesta. Erityisesti kiistanalaisten asioiden kohdalla osallistujat saattavat varoa jakamasta omaa mielipidettään julkisesti muiden kanssa. Toisaalta hiljaisuuteen voi liittyä hiljentäminen, erilaiset valta-asetelmat, ja hiljaisuuden sosiaalinen ja kulttuurinen periytyminen: kenen oletetaan esimerkiksi opetustilanteessa tai muodollisessa koustilanteessa puhuvan? (Su ym., 2023)

Aineistonani ovat puolistrukturoidut yksilö- ja parihaastattelut, joissa 17-35 -vuotiaat ammatillisen koulutuksen opiskelijat (N=33) kertovat kokemuksistaan ja toiveistaan yhteiskunnallisten aiheiden käsittelystä koulutuksessaan. Haastateltavat opiskelivat lähinnä tekniikan sekä terveyden ja hyvinvoinnin aloilla kolmessa eri oppilaitoksessa pääkaupunkiseudulla ja Itä-Suomessa. Esittelen haastattelujen alustavaa temaattista analyysia, jossa keskityn etenkin siihen, millaisia syitä opiskelijat esittävät hiljaisuuksille yhteiskunnallisten aiheiden käsittelyn yhteydessä.

Aiempi tutkimuksemme (Suhonen ym., 2023) osoitti ammatillisten opettajien kokevan opiskelijoiden hiljaisuuden ja haluttomuuden osallistua keskusteluun esteenä globaalien aiheiden käsittelylle opetuksessaan. Haastatellut opiskelijat haastavat opettajien näkemykset: vaikka eroja alojen ja yksittäisten opiskelijoiden välillä löytyi, suurin osa haastatelluista koki, ettei opiskelussa juuri panostettu yhteiseen keskusteluun tai edes muihin opiskelijoihin tutustumiseen. Erittelen esityksessäni

opiskelijoiden näkemyksiä hiljaisuuksien syistä ja toisaalta mahdollisuuksista dialogiselle suhteelle ja yhteisölliselle oppimiselle ammatillisessa koulutuksessa yhteiskunnallisiin aiheisiin liittyen.

Kirjallisuus:

Li, H. (2001). Silences and Silencing Silences. *Philosophy of Education*, 57, 157–165.

<https://doi.org/10.47925/2001.157>

Su, F., Wood, M., & Tribe, R. (2023). 'Dare to be silent': Re-conceptualising silence as a positive pedagogical approach in schools. *Research in Education*, 116(1), 29–42.

<https://doi.org/10.1177/00345237231152604>

Suhonen, R., Cantell, H., Rajala, A., & Kallioniemi, A. (2023). Opettajien näkemyksiä globaalien aiheiden käsittelystä toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa Suomessa. *Ammattikasvatuksen Aikakauskirja*, 24(4), 46–63. <https://doi.org/10.54329/akakk.125877>

Dialogisten kokemusmaisemien yhdessä eläminen varhaiskasvatuksessa

Liisa Lumijärvi (Itä-Suomen yliopisto)

Esitelmä perustuu väitöstutkimukseen, jossa tutkitaan lasten ja sosiaalipedagogisesti orientoituneiden työntekijöiden näkökulmasta eko(kriittistä)pedagogiikkaa varhaiskasvatuksessa. Esitelmä keskittyy osatutkimukseen, jossa kokemusmaisemia ja niiden multimodaalista jakamista tutkitaan lapsen näkökulmasta. Aineisto tuotetaan varhaiskasvatuksen luontoryhmässä lasten kanssa keväällä 2025. Tutkimuksen tavoitteena on tukea käsitystä pienten lasten ominaisesta virittäytymisestä kestävytyteen (Wals 2017) ihmisen ja ympäristön välisessä suhteessa sekä vahvistaa eko(kriittistä)pedagogiikkaa varhaiskasvatuksessa, mikä rakentuu pienen lapsen ja ihmistä laajemman dialogisuuden lähtökohdista.

Käsite kokemusmaisema perustuu Paynen (2018) ekopedagogiikkaan, minkä hän määrittää olevan pedagogiikkaa as/in scapes. Kokemusmaisemissa (scapes) yksilöt ja yhteisöt kokevat, tulkitsevat ja uudelleenrakentavat ihmisen ja ympäristön suhdetta ajallisessa, tilallisessa, kulttuurisessa, ekologisessa ja yhteiskunnallisessa kontekstissa. Kokemuksellisuus on relationaalista ja kehollista yhteyttä ihmisen ja ympäristön välillä, mikä luo perustan myös kokemusmaisemien havaitsemiselle (Payne 2018). Tutkimuksessa hyödynnetään ihmistä laajemman dialogisuuden käsitettä tavoittaen pienten lasten kokemuksia multimodaalisesta ja vastavuoroisesta yhteydestä materiaalsen ympäristön kanssa (Lawrence 2021). Paynen (2018) mukaan ekopedagogiikka on kokemusmaisemien tietoista yhdessä elämistä sekä kokemuksien jakamisesta kumpuavaa oppimista.

Multimodaalinen tutkimus tarkastelee eri viestintäkanavien yhteisvaikutusta merkitysten rakentamisessa (Kress 2010). Esitelmässä kerrotaan multimodaalisuudesta osatutkimuksessa aineiston tuottamisen menetelmien sekä analyysimenetelmän osalta. Monikanavainen aineisto pyrkii tavoittamaan lapsen kokonaisvaltaista tapaa kertoa kokemuksista esimerkiksi liikkeiden, kosketuksen, aistien, äänien, puheen ja kuvien avulla. Lisäksi esitelmässä pohditaan pienten lasten eko(kriittisen)pedagogiikan merkitystä sekä tutkimuseettisiä kysymyksiä.

Lähteet:

Kress, G. (2010). *Multimodality: A social semiotic approach to contemporary communication*. Routledge.

Lawrence, S. (2021). Two dialogical theorisations of children's encounters in more-than-human worlds involving metaphor. *Contemporary Issues in Early Childhood*, 24(3), 346–362.

Payne, P. G. (2018). The framing of ecopedagogy as/in scapes: Methodology of the issue. *The Journal of Environmental Education*, 49(2), 71–87

Wals, A. E. J. (2017). Sustainability by default: Co-creating care and relationality through early childhood education. *International Journal of Early Childhood*, 49(2), 155–164.

Dialogi valkoisissa tiloissa: Nuorten neuvottelut subjektipositioista rasismia käsittelevissä pedagogisissa keskusteluissa

Maija Jones (Jenni Helakorpi, Pia Mikander, Erika Löfström) (Helsingin yliopisto)

Esityksessäni käsittelen väitöskirjani kolmatta artikkelia, jossa tarkastelen yhdessä kanssakirjoittajien kanssa valkoiseksi rodullistettujen nuorten osallistumista dialogiin rasismista ja valkoisesta ylivallasta. Lähestymme rodun käsitettä sosiaalisena konstruktiona, joka tuottaa monimutkaisia ja dynaamisia rodullistamisprosesseja (Keskinen, 2019; ks. myös Peltola ja Phoenix, 2022), asettaen valkoisuuden rodullisen hierarkian huipulle. Sara Ahmed (2007) kuvailee valkoisuutta epävakana ja muovautuvana sosiaalisena rakenteena, joka ylläpitää kolonialismin arvoja luokittelemalla kehoja, jotka eivät täytä valkoisuuden odotuksia, valkoisuusnormin ulkopuolelle. Ylivaltaisen asemansa myötä valkoisuus toistuu positiivisen olemisen muotona (Ahmed, 2007, s. 154) ja muuttuu näkymättömäksi niille, jotka siihen samaistuvat (Ahmed, 2007, s. 156–157).

Viitaten kriittiseen rotu- sekä valkoisuusteoriaan (Alemanji, 2016; Ahmed, 2007), esitän alustavia tuloksia analyysistamme, jossa keskitymme siihen, miten nuoret (n=8) neuvottelevat omaa positiotansa suhteessa rasismiin ja valkoisuuteen. Aineistonkeruumenetelmämme perustuu sosiaalipedagogiikan kriittisen pedagogiikan suuntaukseen. Järjestämällä ”Kahvia ja Keskustelua” -tapaamisia nuorten kanssa pyrimme luomaan oppimisympäristön, joka tukee yhteistä dialogia (Nivala and Rynnänen, 2024; Darder et al., 2017; Freire, 2017 [1970]). Virallista opettaja-oppilas (tutkija-nuori) auktoriteettisuhdetta minimoitiin esimerkiksi siten, että asetuimme eväiden kanssa keskustelurinkiin. Tässä artikkelissa keskitymme analysoimaan ryhmien keskusteluja, jotka tapahtuivat valkoisissa tiloissa. Valkoisella tilalla viittaamme tilaan, jossa osallistuvat nuoret sekä tutkija identifioituivat valkoiseen suomalaisuuteen sekä tilaan, jossa vallitsee valkoisen ylemmyyden ideologia (Mirza, 2018).

Analysoimme yhteensä kahdeksan keskustelua, jotka toteutettiin kahden eri ryhmän kanssa. Kuusi keskustelua toteutettiin tutkijan läsnä ollessa, ja tutkija fasilitoi keskustelua kysymällä avoimia kysymyksiä sekä jakamalla rasismiin ja valkoisuuteen liittyviä materiaaleja. Kaksi keskustelua toteutettiin ilman tutkijan läsnäoloa, jotta molemmat ryhmät saivat mahdollisuuden reflektoida edellisiä keskusteluja vertaisryhmissä. Diskursiivisen analyysimme kohteena on tarkastella, minkälaiseen subjektiasemaan osallistujat asettuvat keskusteluiden aikana sekä miten osallistujat valvovat sitä, minkälaisina he näyttäytyvät. Alustava analyysimme osoittaa, että vaikka nuoret positioivat itsensä ”ei-rasisteiksi”, heidän puhetapaansa kehystää yhteiskunnalliset diskurssit rasismista ilmiönä, joka on saapunut Suomeen maahanmuuton seurauksena ja on ongelmallinen vanhempien sukupolvien asenteiden takia.

Työryhmä 8: Toisintekeminen ja toisintietäminen (H1-25)

pj. Saija Salonen

- Venla Järvensivu: Omaan tahtiin vai taipuen? Keholliset toistot valkonormatiivisuutta tuottamassa ja purkamassa
- Heta Mulari: Osallistuvan etnografian kehollisuus sirkustutkimuksessa
- Sanna Ryyänen: Nykynukketeatteri toisin katsomisen ja toisin tekemisen virittäjänä: näkökulmia tiede–taide–vuoropuheluihin

Omaan tahtiin vai taipuen? Keholliset toistot valkonormatiivisuutta tuottamassa ja purkamassa

Venla Järvensivu (Helsingin yliopisto)

Pohdin tässä esityksessä tulevan artikkelini asentoa ja suuntaa. Tarkastelen kirjoituksessani tanssin tilojen (valko)normatiivisuuksia ja niiden suhdetta kehollisuuteen ja liikkeeseen. Aineistoni muodostuu tanssin ammattilaisten haastatteluista, joissa he kuvailevat tanssipolkujaan, sekä erilaisia tanssin tiloja ja tanssin tekemisen tapoja. Heidän kerronnastaan käy ilmi, että toisto on tapa ylläpitää totunnaista, mutta toistossa voi piillä myös toisintekemisen ja -tanssimisen mahdollisuus.

Mustien feministien ajatteluun ja työhön nojaten ymmärrän valkonormatiivisuuden toistoiksi, joissa on kyse siitä, mitä, miten ja missä kehot tekevät ja minkälaisia merkityksiä niille annetaan. Näin myöskään tilat eivät ole neutraaleja ja liikkumattomia tyhjiöitä, vaan ne muodostuvat materiaalien, sosiaalisten ja kuvitteellisten suhteiden yhtymäkohdassa, ja ovat siten rodullistavia, sukupuolittavia ja luokittavia. Institutionalisoituneet tanssin tilat ovat ulossulkevia, sillä niissä toisto on ollut keskeinen keino ylläpitää varsin kurinalaista kehollisuutta ja olotilaa. Samalla kehot, joiden ei tulkita asettuvan näihin normeihin, tulevat marginalisoiduiksi ja sysätyiksi pois paikoiltaan (Puwar, 2004; Ahmed, 2012). Näin kehojen historiallisuus ja liikkeiden poliittisuus tulevat unohdetuiksi, vaikka tanssissa on kyse laajemmista yhteiskunnallisista ilmiöistä. Tanssin tilat, joissa mustuus, ruskeus ja monipaikkaisuus ovat tulleet tunnistetuiksi ja tunnustetuiksi, voidaan ymmärtää vastatiloiksi (Mirza, 2018; Rantakallio, 2021). Nämä tilat eivät ole yhtenäisiä, mutta niitä yhdistää mahdollisuus radikaaliin vallattomuuteen ja omatahtisuuteen.

Osallistuvan etnografian kehollisuus sirkustutkimuksessa

Heta Mulari (Tampereen yliopisto)

Esitelmässäni pohdin, millaisia kokemuksellis-tiedollisia ulottuvuuksia kehollinen, liikkeessä tuotettu tieto avaa ja kuinka se voi haastaa puheeseen ja kirjoittamiseen perustuvaa käsitystä akateemisesta tiedosta. Esitelmä pohjautuu etnografiseen, Koneen Säätiön rahoittamaan tutkimushankkeeseen Into the Flow (2021-2023), jossa tutkin yhdessä kollegani Maaria Hartmanin kanssa sirkus- ja flow-taiteilijoiden näkemyksiä muun muassa yhteisöistä, flow-kokemuksista ja kaupunkitilasta. Tutkimuksemme fokuksena olivat vapaamuotoiset sirkus- ja flowtaideyhteisöt ja -treenit, joista osa linkittyi sosiaalipedagogiseen sosiaaliseen sirkukseen.

Teimme läpi hankkeen etnografista osallistuvaa havainnointia: osallistuimme tutkimuskentän tapahtumiin, kirjoitimme havaintojamme osaksi tutkimusaineistoa ja reflektioimme niitä yksin ja yhdessä. Feministisen etnografian painotuksia seuraillen keskeistä läpi tutkimushankkeen oli tutkijan omien paikantumisten, tunneilottuvuuksien ja valtasuhteiden kriittinen reflektointi. Tarjosimme kenttäjakson aikana myös tutkimuksen osallistujille mahdollisuuksia tuottaa tutkimustietoa sanattoman ilmaisun ja liikkeen kautta.

Yhtenä tutkimuskenttänäimme olivat eri sirkusyhteisöjen sekä sisä- että ulkotiloissa järjestämät vapaaehtoiset, aikuisille suunnatut avoimet treenit, joissa olimme mukana sekä sirkusvälineillä harjoitellen että muuhun sosiaaliseen kanssakäymiseen osallistuen. Pohdin tässä esitelmässä, milaista ymmärrystä ja tutkimustietoa osallistuminen tuotti 1) sirkustreenien sosiaalipedagogisista käytänteistä, etenkin vertaisopettamisesta ja -oppimisesta; 2) kokonaisvaltaisesta flow-tilasta; ja 3) kehollisuuden ja liikkeen suhteesta tilaan ja tilan materiaalisuuteen.

Nykynukketeatteri toisin katsomisen ja toisin tekemisen virittäjänä

Sanna Ryyänen (Itä-Suomen yliopisto)

Nykynukketeatteri on omaleimainen ja omalakinen esitystaiteen muoto. Nukketeatterin juuret ovat rituaaleissa ja naamioteatterissa; tuntemattoman, elottoman herättämisessä henkiin. Nykynukketeatteri on paradoksien taidetta: se samanaikaisesti etäännyttää ja kutsuu eläytymään; se luo ja tuhoaa illuusiota elämästä. Nykynukketeatteri on myös mahdollisuuksien taidetta. Sen keinoin on mahdollista välittää asioita toisin kuin ihmisruumiin kautta. Meidän on mahdollista katsoa nukkea puhtaammin ja kenties vastaanottaa alttiimmin sen tietoa. Nukketeatterin ja näyttelijäntyön yhteistyö mahdollistaa tyyli- ja vaihtelun ja tekee näyttämöstä sekä realismin että fantasian leikkikentän. Elollisen ja elottoman, hallitsijan ja hallinnan kohteen yhdistyminen kuljettaa olemisen perustavanlaatuisien kysymysten äärelle: Kuka herättää nukan henkiin? Kenellä on langat käsissään? Kenellä on valta liikuttaa muita ja päättää heidän kohtaloistaan? Kuka manipuloi ja ketä?

Pohdin esitelmässäni, mitä kaikkea yhteiskuntatieteellisen (ml. sosiaalipedagogisen) tutkimuksen ja nykynukketeatterin kohtaaminen voi tarkoittaa ja tuottaa – nykynukketeatterin omalakisuuksi esiin kutsuen, vielä alustavia ja keskeneräisiä ajatuksia jakaen. Esitelmä pohjautuu Koneen Säätiön rahoittamaan ja parhaillaan käynnistymisvaiheessa olevaan tiede–taide-hankkeeseen ”Tempurata vai kaikkien turva? – selviytymisen strategiat ja uudet eriarvoisuuden rakenteet murenevassa hyvinvointivaltiossa” (2025–2027). Hankkeessa kaivetaan tutkimuksellisesti esiin, kirjoitetaan ylös, nimetään ja sanotaan ääneen, työstetään taiteellisesti, tuodaan nykynukketeatterina näyttämölle hyvinvointivaltion murentamisen merkityksiä ja vaikutuksia. Nykynukketeatteri on hankkeessa tuotettavan esitysteoksen laatu, mutta sitä on tarkoitus soveltaa myös tutkimuksellisen toisin katsomisen ja toisin tekemisen metodina. Mitä voimme oppia nykynukketeatterilta?